

2021

Informacje podstawowe

o Kasie Rolniczego
Ubezpieczenia Społecznego

Warszawa 2022

A Partner of
VISION ZERO
Safety.Health.Wellbeing.

Informacje podstawowe

o Kasie Rolniczego
Ubezpieczenia Społecznego

Przygotowanie

Biuro Komunikacji i Współpracy Międzynarodowej

przy współpracy:

Biura Orzecznictwa Lekarskiego,

Biura Finansowego,

Biura Organizacyjno-Prawnego,

Biura Zarządzania Zasobami Ludzkimi,

Biura Statystyki,

Biura Zamówień Publicznych,

Biura Ubezpieczeń,

Biura Świadczeń,

Biura Prewencji,

Biura Rehabilitacji,

Biura Administracji i Inwestycji,

Biura Informatyki i Telekomunikacji,

Biura Kontroli,

Biura Audytu Wewnętrznego,

Biura Zarządzania Kryzysowego, Spraw Obronnych i Bezpieczeństwa Informacji,

Zespołu Obsługi Rady Ubezpieczenia Społecznego Rolników.

Niniejszy materiał obejmuje stan prawny na dzień 31 grudnia 2021 r.

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego – Centrala

al. Niepodległości 190, 00–608 Warszawa

Spis treści

Wprowadzenie	5
Zadania Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	6
Podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników i zasady opłacania składek	8
Podleganie ubezpieczeniu zdrowotnemu i zasady opłacania składek	14
Rodzaje świadczeń	16
Świadczenia pieniężne z ubezpieczenia emerytalno-rentowego	16
Świadczenia pieniężne z ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego	17
Inne świadczenia	18
Rehabilitacja rolników	20
Orzecznictwo lekarskie w ramach systemu rolniczego ubezpieczenia społecznego	25
Prewencja w rolnictwie	27
Organizacja	30
Struktura	30
Rada Ubezpieczenia Społecznego Rolników	31
Gospodarka finansowa	31
eKRUS	35
Zintegrowany system zarządzania oraz kontrola zarządcza	36
Współpraca międzynarodowa	39
Komunikacja społeczna i działalność wydawnicza	43

KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

WPROWADZENIE

Rolnicy prowadzący w Polsce indywidualną rolniczą działalność produkcyjną, mimo znaczącego udziału w ogólnej liczbie ludności kraju, niemal do połowy lat 70. XX wieku nie byli zrównani z innymi grupami społeczno-zawodowymi w prawach do zabezpieczenia społecznego i świadczeń powszechnej opieki zdrowotnej.

Przełom w rozwoju ubezpieczenia społecznego rolników nastąpił po uchwaleniu ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r., która weszła w życie 1 stycznia 1991 r. Powyższa ustawa wprowadziła nowoczesne rozwiązania przybliżające system ubezpieczenia społecznego rolników do analogicznych systemów ubezpieczenia w wielu krajach europejskich, np. w Austrii, Francji czy Niemczech.

Obsługę ubezpieczenia społecznego rolników powierzono odrębnej instytucji powołanej ustawą – **Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS)**, która przejęła zadania z tego zakresu z 2500 urzędów, gmin oraz 54 Oddziałów Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

W ramach koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, Kasa wykonuje zadania instytucji właściwych oraz pełni funkcję instytucji łącznikowej, ściśle współpracującej z organami administracji publicznej w Polsce oraz równorzędnymi instytucjami łącznikowymi i właściwymi innymi państw członkowskich UE/EFTA oraz państw, z którymi Polska zawarła umowy dwustronne o zabezpieczeniu społecznym.

Obecnie Kasa jest jedną z krajowych instytucji administracji rządowej, obsługującą system ubezpieczenia społecznego rolników i ich rodzin oraz wykonującą inne zadania zlecone finansowane z budżetu państwa na rzecz rolników – z zakresu polityki społecznej, ochrony zdrowia i innych.

ZADANIA KASY ROLNICZEGO UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

Zadania Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego realizowane są na podstawie przepisów ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. 2021 poz. 266 z późn. zm).

■ **Obsługa ubezpieczonych i świadczeniobiorców** w sprawach dotyczących objęcia ubezpieczeniem społecznym rolników, wymiaru i poboru składek na ubezpieczenie oraz przyznawania i wypłaty świadczeń.

■ **Działalność na rzecz zapobiegania wypadkom przy pracy rolniczej i chorobom zawodowym** realizowana jest poprzez:

- analizowanie przyczyn tych wypadków i chorób;
- prowadzenie dobrowolnych nieodpłatnych szkoleń i instruktażu dla ubezpieczonych w zakresie zasad ochrony życia i zdrowia w gospodarstwie rolnym, a także upowszechnianie wiedzy o zagrożeniach wypadkami przy pracy rolniczej i rolniczymi chorobami zawodowymi, a także o postę-

- powaniu w razie wypadku przy pracy rolniczej;
- podejmowanie starań o właściwą produkcję i dystrybucję bezpiecznych środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej dla rolników;
- określenie zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym – zaleceń dotyczących wyposażenia gospodarstwa, zabezpieczenia osób pracujących oraz sposobu wykonywania czynności związanych z działalnością rolniczą, ustanowionych w celu zapobiegania wypadkom przy pracy rolniczej i rolnicznym chorobom zawodowym.

■ **Podejmowanie działań na rzecz pomocy ubezpieczonym i osobom uprawnionym do świadczeń z ubezpieczenia**, wykazującym całkowitą niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym, ale rokującym jej odzyskanie w wyniku leczenia i rehabilitacji, albo zagrożonym całkowitą niezdolnością do pracy w gospodarstwie rolnym.

■ Na podstawie odrębnych przepisów Kasa **realizuje także zadania zlecone w zakresie ubezpieczenia zdrowotnego** – na podstawie: ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. 2021 poz. 1285 z późn. zm.) – tj. prowadzenie rozliczeń z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne emerytów i rencistów, rolników i pracujących z nimi domowników i pomocników, ewidencjonowanie składek na kontach ubezpieczonych oraz przekazywanie informacji o ubezpieczonych i opłaconych za nich składek na ubezpieczenie zdrowotne, jak również przekazywanie informacji o zgłoszonych do ubezpieczenia zdrowotnego członkach rodzin tych osób do instytucji właściwej do spraw ubezpieczenia zdrowotnego.

■ **Pobieranie zaliczek na podatek dochodowy od wypłacanych emerytur i rent** po zakończeniu roku podatkowego, obliczanie podatku dochodowego lub sporządzanie informacji o dochodzie uzyskanym z tytułu emerytury lub renty.

■ **Wykonywanie zadań związanych z realizacją przepisów rozporządzeń wspólnotowych dotyczących koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego** dla państw UE/EFTA oraz wynikających z umów dwustronnych o zabezpieczeniu społecznym zawartych z Australią, Kanadą, Republiką Korei Płd., Republiką Macedonii, Republiką Mołdawii, Ukrainą, Mongolią, Republiką Turcji, Państwem Izraela i Stanami Zjednoczonymi Ameryki, jak również z porozumienia z rządem Quebecu.

■ **Obsługa prac Rady Ubezpieczenia Społecznego Rolników.**

■ W realizacji zadań ustawowych Kasa **współdziała z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych (ZUS).**

PODLEGANIE UBEZPIECZENIU SPOŁECZNEMU ROLNIKÓW I ZASADY OPŁACANIA SKŁADEK

Ubezpieczenie społeczne rolników, zgodnie z zasadami określonymi w ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, dotyczy – na zasadach określonych w ustawie – rolników i pracujących z nimi domowników oraz pomocników rolnika, którzy:

- 1) **posiadają obywatelstwo polskie** lub
- 2) **są uprawnieni do wykonywania pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej** na podstawie art. 87 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy lub **są zwolnieni** na podstawie przepisów szczególnych z **obowiązku posiadania zezwolenia na pracę**.

Ustawa o ubezpieczeniu społecznym rolników wyróżnia:

- 1) dwa **rodzaje ubezpieczenia**:
 - ubezpieczenie emerytalno-rentowe;
 - ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie;
- 2) dwie **formy objęcia ubezpieczeniem**:
 - obowiązkową;
 - dobrowolną.

Obowiązkowo obydwojoma rodzajami ubezpieczenia obejmowany jest:

- **rolnik**, tj. pełnoletnia osoba fizyczna zamieszkująca i prowadząca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej osobiście i na własny rachunek działalność rolniczą w pozostającym w jej posiadaniu gospodarstwie rolnym o powierzchni powyżej 1 ha przeliczeniowego użytków rolnych (w tym również w ramach grupy producentów rolnych) lub dział specjalny produkcji rolnej, którego rozmiar i rodzaj określa załącznik do ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, a także osoba, która przeznaczyła grunty prowadzonego przez siebie gospodarstwa do zalesienia;
- **małżonek rolnika**, jeśli pracuje w gospodarstwie rolnym lub w gospodarstwie domowym bezpośrednio związanym z tym gospodarstwem rolnym;
- **domownik**, tj. osoba bliska rolnikowi, która ukończyła 16 lat, pozostaje z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym lub zamieszkuje na terenie jego gospodarstwa albo w bliskim sąsiedztwie, stale

pracuje w tym gospodarstwie rolnym i nie jest związana z rolnikiem stosunkiem pracy, jeżeli osoby te nie podlegają innemu ubezpieczeniu społecznemu i nie mają ustalonego prawa do emerytury lub renty lub prawa do świadczeń z ubezpieczeń społecznych. Przez pojęcie innego ubezpieczenia społecznego rozumie się obowiązkowe ubezpieczenie emerytalne i rentowe określone w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych lub zaopatrzenie emerytalne określone w odrębnych przepisach.

Wyjątek od tej zasady dotyczy rolników i domowników podlegających ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie z mocy ustawy (obowiązkowo), którzy:

1) podejmują dodatkowo prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej lub współpracę przy jej prowadzeniu.

Osoby te, aby pozostać w ubezpieczeniu społecznym rolników, powinny podlegać temu ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy nieprzerwanie przez co najmniej trzy lata przed dniem rozpoczęcia prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej lub współpracy przy prowadzeniu tej działalności. Jednocześnie osoby te powinny spełniać następujące warunki:

- w terminie 14 dni od dnia jej rozpoczęcia złożyć w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oświadczenie o kontynuowaniu ubezpieczenia społecznego rolników. Wypełniony odpowiednio wniosek o wpis do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG-1) jest jednocześnie oświadczeniem o chęci kontynuowania ubezpieczenia społecznego rolników;
- nadal prowadzić działalność rolniczą lub stale pracować w gospodarstwie rolnym, obejmującym obszar powyżej 1 ha przeliczeniowego użytków rolnych lub w dziale specjalnym produkcji rolnej;

- nie być pracownikiem i nie pozostawać w stosunku służbowym;
- nie mieć ustalonego prawa do emerytury lub renty albo do świadczeń z ubezpieczeń społecznych.

Ponadto osoby te, do dnia 31 maja każdego roku podatkowego, mają ustawowy obowiązek złożenia w Kasie zaświadczenia albo oświadczenia o nieprzekroczeniu kwoty należnego podatku dochodowego za poprzedni rok podatkowy od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej. Obowiązująca za miniony rok „roczna kwota graniczna” tego podatku ogłaszana jest przez ministra właściwego do spraw rozwoju wsi w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”. Powyższe zasady dotyczą również osób wznawiających prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej, której prowadzenie okresowo zawieszono, a także osób, które zmieniły rodzaj lub przedmiot wykonywanej działalności.

2) wykonują umowy agencyjne, umowy zlecenia albo inne umowy o świadczenie usług, do których zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, lub zostali powołani do rady nadzorczej pomimo objęcia ich z tych tytułów innym ubezpieczeniem społecznym.

Osoby te nadal podlegają ubezpieczeniu społecznemu rolników, jeżeli osiągną przychód z tytułu wykonywania wyżej wymienionych umów lub pełnienia funkcji w radzie nadzorczej w rozliczeniu miesięcznym nie przekroczy kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę, obowiązującego w danym okresie, ustalonego na podstawie odrębnych przepisów.

Osoby, które spełniają warunki do jednoczesnego podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników i ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu w ZUS z tytułu powyższych umów lub pełnienia funkcji w radzie nadzorczej, mają możliwość odstąpienia od ubezpieczenia społecznego rolników po złożeniu

oświadczenia w tej sprawie, nie wcześniej jednak niż od dnia, w którym takie oświadczenie zostało złożone w Kasie.

Obowiązkowo wyłącznie ubezpieczeniem emerytalno-rentowym obejmuje się:

- osoby pobierające rentę strukturalną współfinansowaną ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej lub ze środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich do czasu przyznania prawa do emerytury z rolniczego ubezpieczenia społecznego;
- małżonka osoby, o której mowa wyżej, jeżeli renta strukturalna współfinansowana ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej lub ze środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich wypłacana jest ze zwiększeniem na tego małżonka.

Obowiązkowo wyłącznie ubezpieczeniem wypadkowym, chorobowym i macierzyńskim w zakresie ograniczonym obejmowani są pomocnicy rolnika, tj. osoby pełnoletnie świadczące odpłatnie pomoc rolnikowi przy zbiorach chmielu, owoców, warzyw, tytoniu, ziół i roślin zielarskich na podstawie umowy o pomocy przy zbiorach.

Ubezpieczenie takie daje jedynie prawo do jednorazowego odszkodowania z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu albo śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej lub rolniczej choroby zawodowej.

Dobrowolnie obydwojoma rodzajami ubezpieczenia obejmowane są osoby, które:

- nie spełniają warunków do podlegania obowiązkowemu ubezpieczeniu, a dla których działalność rolnicza stanowi stałe źródło utrzymania, czyli rolnicy

prowadzący działalność rolniczą w gospodarstwie o powierzchni nieprzekraczającej 1 ha przeliczeniowego i pracujący w tym gospodarstwie ich małżonkowie i domownicy;

- będąc rolnikiem przekazały grunty prowadzonego przez siebie gospodarstwa do zalesienia;
- jeżeli osoby te nie podlegają innemu ubezpieczeniu społecznemu i nie mają ustalonego prawa do emerytury lub renty lub prawa do świadczeń z ubezpieczeń społecznych.

Dobrowolnie ubezpieczeniem wypadkowym, chorobowym i macierzyńskim wyłącznie w zakresie ograniczonym obejmowane są osoby prowadzące działalność rolniczą, a podlegające innemu ubezpieczeniu społecznemu lub mające ustalone prawo do emerytury lub renty (z wyłączeniem emerytów i rencistów, którzy mają orzeczoną niezdolność do samodzielnej egzystencji). Ubezpieczenie takie daje jedynie prawo do jednorazowego odszkodowania z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu albo śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej lub rolniczej choroby zawodowej.

Dobrowolnie ubezpieczeniem wyłącznie emerytalno-rentowym obejmowane są osoby, które:

- podlegały ubezpieczeniu społecznemu rolników jako rolnik i zaprzestały prowadzenia działalności rolniczej, nie nabywając prawa do emerytury lub renty z ubezpieczenia, jeżeli podlegały ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 12 lat i 6 miesięcy;
- pobierają rentę rolniczą z tytułu niezdolności do pracy jako rentę okresową;
- prowadziły gospodarstwo rolne lub w nim pracowały i z tego tytułu podlegały ubezpieczeniu społecznemu rolników, a następnie zaprzestały wykonywania działalności rolniczej lub pracy w gospodarstwie rolnym w związku z nabyciem prawa do świadczenia pielęgnacyjnego lub specjalnego

- zasiłku opiekuńczego albo zasiłku dla opiekuna do uzyskania 25-letniego okresu ubezpieczenia emerytalno-rentowego. Osoby te mogą zdecydować, czy chcą podlegać ubezpieczeniom w KRUS, czy w ZUS. W przypadku wybrania ubezpieczenia emerytalno-rentowego w KRUS osoby te powinny, w ciągu 30 dni od wydania decyzji przyznającej odpowiedni zasiłek lub świadczenie, złożyć w dotychczasowej jednostce organizacyjnej KRUS wniosek o objęcie tym ubezpieczeniem;
- pobierają rodzicielskie świadczenie uzupełniające, o którym mowa w ustawie z dnia 31 stycznia 2019 r. o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym, do uzyskania 25-letniego okresu ubezpieczenia emerytalno-rentowego.

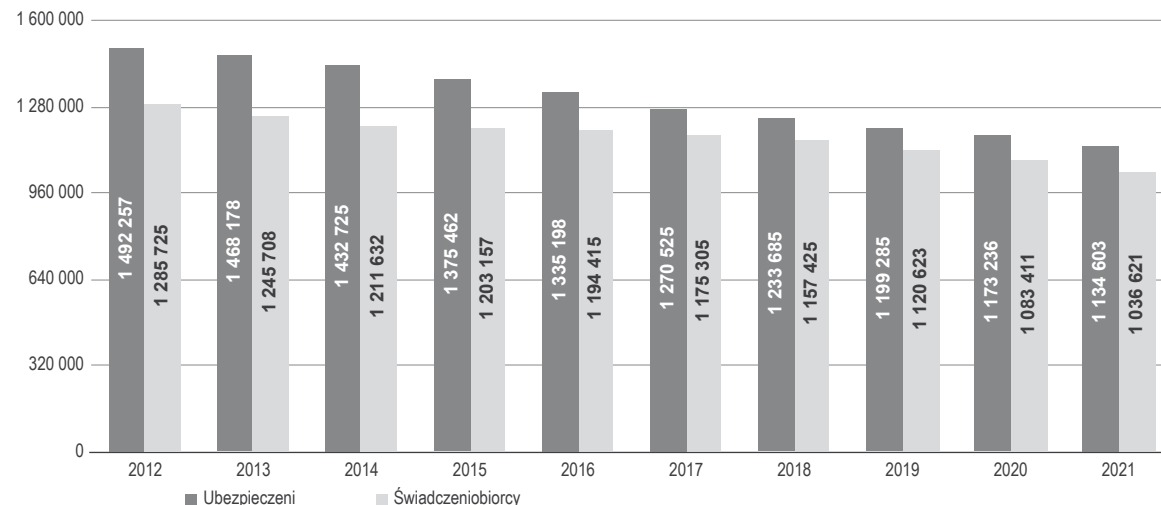
Objęcie ubezpieczeniem dobrowolnym następuje po złożeniu stosownego wniosku w jednostce organizacyjnej KRUS i nie wcześniej niż od dnia złożenia tego wniosku.

Składki na ubezpieczenie za wszystkie osoby ubezpieczone w gospodarstwie rolnym opłaca rolnik, z wyjątkiem:

- składek za osoby podlegające ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu na wniosek z uwagi na pobieranie świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego albo zasiłku dla opiekuna, które opłaca organ wypłacający to świadczenie lub zasiłek;
- składek na ubezpieczenie emerytalno-rentowe za rolnika lub domownika oraz członka rodziny rolnika lub domownika podlegającego ubezpieczeniu przy jednoczesnym sprawowaniu opieki nad dzieckiem, które finansowane są z budżetu państwa.

Wysokość składki na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie jest ustalana przez Radę Ubezpieczenia Społecznego Rolników. Prezes Kasy ogłasza wysokość składki w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

Wykres 1. Osoby podlegające ubezpieczeniu społecznemu rolników według stanu na koniec danego roku oraz przeciętna miesięczna liczba świadczeniobiorców w latach 2012–2021

Źródło: Dane statystyczne Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Składka na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie naliczana jest w równej wysokości za każdego ubezpieczonego z wyłączeniem osób podlegających ubezpieczeniu wypadkowemu, chorobowemu i macierzyńskiemu na wniosek w ograniczonym zakresie, za które nalicza się 1/3 składki podstawowej.

Składka na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie za pomocnika rolnika jest należna w pełnej wysokości co miesiąc.

Wymiar podstawowej miesięcznej składki na ubezpieczenie emerytalno-rentowe wynosi 10% emerytury podstawowej obowiązującej w ostatnim miesiącu poprzedniego kwartału. Natomiast w przypadku, gdy gospodarstwo rolne obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 50 ha przeliczeniowych, rolnik opłaca dodatkową miesięczną składkę na ubezpieczenie emerytalno-rentowe w wysokości:

- 12% emerytury podstawowej – w przypadku, gdy gospodarstwo rolne obejmuje obszar użytków rolnych do 100 ha przeliczeniowych;
- 24% emerytury podstawowej – w przypadku, gdy gospodarstwo rolne obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 100 ha przeliczeniowych do 150 ha przeliczeniowych;
- 36% emerytury podstawowej – w przypadku, gdy gospodarstwo rolne obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 150 ha przeliczeniowych do 300 ha przeliczeniowych;
- 48% emerytury podstawowej – w przypadku, gdy gospodarstwo rolne obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 300 ha przeliczeniowych.

W każdej grupie obszarowej gospodarstwa rolnego na ubezpieczenie emerytalno-rentowe za domowników opłacana jest tylko składka podstawowa.

Rolnik jest zobowiązany opłacać podstawową składkę miesięczną na ubezpieczenie emerytalno-rentowe

w podwójnej wysokości za osoby pracujące w gospodarstwie rolnym i jednocześnie prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą lub współpracującą przy prowadzeniu tej działalności.

Wymiar składek jest miesięczny, przy czym termin ich opłacania jest kwartalny i przypada ostatniego dnia pierwszego miesiąca danego kwartału z wyjątkiem składek za pomocnika, których termin opłacania za dany miesiąc upływa 15 dnia następnego miesiąca. Niemniej, w przypadku gdy okres podlegania ubezpieczeniu jest krótszy niż miesiąc, wysokość składki oblicza się proporcjonalnie do liczby dni podlegania temu ubezpieczeniu.

Prawo do finansowania składek na ubezpieczenie emerytalno-rentowe z budżetu państwa w związku ze sprawowaniem osobistej opieki nad dzieckiem przysługuje:

- rolnikowi;
 - domownikowi;
 - członkowi rodziny rolnika lub domownika;
- od dnia złożenia wniosku w tej sprawie w jednostce organizacyjnej KRUS i po spełnieniu następujących warunków:
- niepodleganie innemu ubezpieczeniu społecznemu, np. z tytułu zatrudnienia na umowę o pracę, umowę zlecenia;
 - brak ustalonego prawa do emerytury lub renty albo prawa do świadczeń z ubezpieczeń społecznych;
 - zaprzestanie/zawieszenie prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w przypadku osób, które ją prowadzą, albo zaprzestanie współpracy przy prowadzeniu tej działalności przez osoby, które współpracują przy jej prowadzeniu;
 - niekorzystanie przez drugiego rodzica z tych samych uprawnień w KRUS lub w ZUS (np. finansowanie składek z budżetu państwa w związku z osobistym sprawowaniem opieki nad dzieckiem lub też z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego lub przebywania na urlopie wychowawczym).

Uprawnienie to przyznawane jest na okres:

- do 3 lat, nie dłużej niż do ukończenia przez dziecko 5 roku życia;
- do 6 lat, nie dłużej niż do ukończenia przez dziecko 18 roku życia, w przypadku sprawowania opieki nad dzieckiem niepełnosprawnym legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności.

Tabela 1. Płatnicy składek (stan na 31 grudnia 2021 r.)

Liczba płatników Ogółem*	w tym płatnicy opłacający składki (płatnicy czynni)
864 187	839 040

* Liczba osób opłacających składki za co najmniej jednego ubezpieczonego w gospodarstwie rolnym/dziale specjalnym produkcji rolnej lub na koncie których, za co najmniej jedną osobę składka na ubezpieczenie emerytalno-rentowe jest finansowana z dotacji budżetu państwa z tytułu sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem oraz podmiotów – wójtów, burmistrzów, prezydentów miast opłacających składki na ubezpieczenie emerytalno-rentowe za osoby sprawujące opiekę nad osobami niepełnosprawnymi oraz liczbę osób lub podmiotów nie będących aktualnie płatnikiem czynnym, ale posiadających zadłużenie z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie.

Źródło: Dane statystyczne Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

PODLEGANIE UBEZPIECZENIU ZDROWOTNEMU I ZASADY OPŁACANIA SKŁADEK

Na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2021 r., poz. 1285 z późn. zm.), **obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego podlegają:**

- **osoby spełniające warunki do objęcia ubezpieczeniem społecznym rolników**, które są rolnikami, małżonkami lub domownikami w rozumieniu przepisów ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników;
- **pomocnicy rolnika** w rozumieniu przepisów ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników;
- **rolnicy i ich domownicy**, którzy nie podlegają ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, niepodlegający ubezpieczeniu zdrowotnemu z innego tytułu;
- **członkowie rodzin** wyżej wymienionych **rolników i domowników**, którzy nie podlegają ubezpieczeniu zdrowotnemu z innego tytułu i zostali zgłoszeni do ubezpieczenia zdrowotnego w KRUS;
- **emeryci i renciści, osoby pobierające rodzicielskie świadczenie uzupełniające oraz członkowie**

ich rodzin, którzy nie podlegają ubezpieczeniu zdrowotnemu z innego tytułu i zostali zgłoszeni do ubezpieczenia;

- **osoby, które wystąpiły z wnioskiem o emeryturę/rentę rolniczą** i nie podlegają ubezpieczeniu zdrowotnemu z innego tytułu, oraz członkowie ich rodzin.

Składki na ubezpieczenie zdrowotne rolników objętych tym ubezpieczeniem, którzy prowadzą działalność rolniczą na gruntach rolnych poniżej 6 ha przeliczeniowych, **oraz za ich domowników** finansowane są przez budżet państwa. Natomiast rolnicy prowadzący gospodarstwa rolne o powierzchni 6 i więcej ha przeliczeniowych składkę na ubezpieczenie zdrowotne za siebie, małżonków i domowników podlegających temu ubezpieczeniu opłacają indywidualnie w wysokości 1 zł miesięcznie od każdego pełnego hektara przeliczeniowego użytków rolnych. Również indywidualnie opłacana jest składka przez rolników prowadzących działalność rolniczą w ramach działów specjalnych w rozumieniu przepisów ustawy o ubez-

pieczeniu społecznym rolników (niezależnie czy działalność ta prowadzona jest wyłącznie w samoistnym dziale specjalnym, czy też dodatkowo na użytkach rolnych). Rolnik prowadzący dział specjalny produkcji rolnej opłaca składki zdrowotne na swoje ubezpieczenie od deklarowanej podstawy wymiaru składki odpowiadającej:

- dochodowi ustalonymu dla opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych, w kwocie nie niższej jednak niż kwota odpowiadająca wysokości minimalnego wynagrodzenia bądź
- minimalnemu wynagrodzeniu w przypadku prowadzenia działalności niepodlegającej opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych.

Składka na ubezpieczenie zdrowotne za domowników opłacana jest w zależności od zakresu prowadzonej przez rolnika działalności rolniczej:

- w przypadku prowadzenia działów specjalnych łącznie z gospodarstwem rolnym o powierzchni użytków rolnych 6 i więcej ha przeliczeniowych rolnik opłaca składkę na ubezpieczenie zdrowotne od użytków rolnych (1 zł za 1 ha przeliczeniowy);
- w przypadku prowadzenia samoistnych działów specjalnych rolnik opłaca składkę na ubezpieczenie zdrowotne w wysokości 9% podstawy wymiaru, który stanowi kwota 33,4% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w czwartym kwartale roku poprzedniego, włącznie z wypłatami z zysku;
- w przypadku prowadzenia działów specjalnych łącznie z gospodarstwem rolnym o powierzchni użytków rolnych poniżej 6 ha przeliczeniowych, składka na ubezpieczenie zdrowotne opłacana jest z budżetu państwa.

Składka na ubezpieczenie zdrowotne za pomocników rolnika wynosi 9% podstawy wymiaru, który stanowi 33,4% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w czwartym kwar-

tale roku poprzedniego, włącznie z wypłatami z zysku. Składka na ubezpieczenie zdrowotne jest miesięczna i niepodzielna. Opłacana jest tylko z jednego tytułu, na przykład:

- rolnicy i domownicy prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą i jednocześnie podlegający ubezpieczeniu społecznemu rolników, ubezpieczeniu zdrowotnemu podlegają wyłącznie z tytułu wykonywanej działalności rolniczej i z tego tytułu opłacana jest składka na to ubezpieczenie;
- rolnicy prowadzący działalność rolniczą w ramach działów specjalnych produkcji rolnej i prowadzący jednocześnie działalność rolniczą na gruntach, opłacają na swoje ubezpieczenie wyłącznie składki zdrowotne z tytułu prowadzenia działów specjalnych, natomiast za domowników w gospodarstwach rolnych o powierzchni 6 i więcej ha przeliczeniowych wyłącznie z gruntów.

W przypadku rolników lub domowników, którzy podlegają ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie z mocy ustawy i jednocześnie zostali objęci innym ubezpieczeniem społecznym z tytułu wykonywania umowy zlecenia lub powołania do rady nadzorczej, albo powołania do pełnienia funkcji na mocy aktu powołania, pobierając z tego tytułu wynagrodzenie, składka zdrowotna jest opłacana z każdego należnego tytułu, z wyjątkiem składek finansowanych z budżetu państwa. Wówczas składka ta jest opłacana przez KRUS.

W przypadku **emerytów i rencistów oraz osób pobierających rodzicielskie świadczenia uzupełniające**, składki na ubezpieczenie zdrowotne od wypłacanych świadczeń wynoszą 9% podstawy oskładkowania, z tym, że 7,75% jest pokrywane z zaliczki na podatek dochodowy, a pozostałe 1,25% z kwoty netto emerytury/renty.

RODZAJE ŚWIADCZEŃ

W ramach ubezpieczenia społecznego rolników wyróżnia się **świadczenia pieniężne z ubezpieczenia emerytalno-rentowego oraz z ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego.**

ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE Z UBEZPIECZENIA EMERYTALNO-RENTOWEGO

- 1) emerytura rolnicza;
- 2) renta rolnicza z tytułu niezdolności do pracy;
- 3) renta rolnicza szkoleniowa;
- 4) renta rodzinna;
- 5) dodatki do emerytur i rent:
 - pielęgnacyjny,
 - z tytułu pracy przymusowej,
 - dla sieroty zupełnej (tylko do renty rodzinnej),
 - z tytułu ukończenia 100 lat,
 - dla weterana poszkodowanego,
 - pieniężny dla inwalidy wojennego,
 - kombatancki lub z tytułu tajnego nauczania,

- kompensacyjny,
- świadczenie pieniężne dla żołnierzy zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianych w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach wydobywania rud uranu oraz batalionach budowlanych,
- świadczenie pieniężne przysługujące osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich,
 - ryczałt energetyczny,
- 6) zasiłek macierzyński;
- 7) zasiłek pogrzebowy.

Emerytura rolnicza przysługuje ubezpieczonemu (rolnikowi, domownikowi), który spełnia łącznie następujące warunki:

- osiągnął wiek emerytalny, który wynosi 60 lat dla kobiety i 65 lat dla mężczyzny;
- podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 25 lat.

Renta rolnicza z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu (rolnikowi, domownikowi), który spełnia łącznie następujące warunki:

- jest trwale lub okresowo całkowicie niezdolny do pracy w gospodarstwie rolnym;
- całkowita niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym powstała w okresie podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu lub nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tego okresu;
- podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez wymagany okres wynoszący od 1 roku do 5 lat w zależności od wieku, w jakim powstała całkowita niezdolność do pracy.

Renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny zmarłego emeryta/rencisty oraz ubezpieczonego, który w chwili śmierci spełniał warunki do uzyskania emerytury lub renty rolniczej. Za członków rodziny uprawnionych do renty rodzinnej uznaje się przede wszystkim dzieci do ukończenia 16 lat, a jeżeli przekroczyły ten wiek – do ukończenia nauki w szkole, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 roku życia, oraz dzieci bez względu na wiek, jeżeli w okresie nauki stały się całkowicie niezdolne do pracy. Ponadto, jeżeli dziecko ukończyło 25 lat, będąc na ostatnim roku studiów, prawo do renty rodzinnej przedłuża się do zakończenia tego roku studiów. Na równi z dziećmi traktowane są przyjęte na utrzymanie i wychowanie wnuki oraz rodzeństwo. Z prawa do renty rodzinnej mogą korzystać także małżonek zmarłego (wdowa, wdowiec) i rodzice, o ile spełnią warunki do tego świadczenia. Wszystkim uprawnionym członkom rodziny przysługuje jedna wspólna renta rodzinna, która może ulec podziałowi pomiędzy uprawnionych na równe części.

Dodatek pielęgnacyjny przysługuje osobie uprawnionej do emerytury lub renty, jeżeli osoba ta została uznana za całkowicie niezdolną do pracy oraz do samodzielnej egzystencji albo ukończyła 75 lat.

Dodatek dla sieroty zupełnej przysługuje osobie uprawnionej do renty rodzinnej, której oboje rodzice nie żyją.

Pozostałe dodatki do emerytur i rent, świadczenia pieniężne, ryczałt energetyczny przyznaje się z tytułu działalności kombatanckiej oraz osobom poszkodowanym w trakcie działań wojennych i represji okresie powojennego.

Zasiłek macierzyński przysługuje ubezpieczonej matce lub ojcu dziecka. Świadczenie to przyznawane jest z tytułu urodzenia dziecka, a także z tytułu przysposobienia lub przyjęcia na wychowanie dziecka w wieku do 7 roku życia, a w przypadku dziecka, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego, do 10 roku życia.

Zasiłek pogrzebowy przysługuje osobie, która poniosła koszty pogrzebu po śmierci ubezpieczonego, nie wyłączając osoby podlegającej tylko ubezpieczeniu wypadkowemu, chorobowemu i macierzyńskiemu, uprawnionego do emerytury lub renty z ubezpieczenia, członka rodziny osoby ubezpieczonej lub emeryta/rencisty, a także osoby, która w dniu śmierci nie miała ustalonego prawa do emerytury lub renty z ubezpieczenia, lecz spełniała warunki do jej przyznania i pobierania.

ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE Z UBEZPIECZENIA WYPADKOWEGO, CHOROBOWEGO I MACIERZYŃSKIEGO

- 1) jednorazowe odszkodowanie z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu albo śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej lub rolniczej choroby zawodowej;
- 2) zasiłek chorobowy.

Jednorazowe odszkodowanie przysługuje ubezpieczonemu (rolnikowi, domownikowi, pomocnikowi rolnika), który doznał stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu wskutek wypadku przy pracy rolniczej lub rolniczej choroby zawodowej oraz członkom rodziny ubezpieczonego, który zmarł wskutek wypadku przy pracy rolniczej lub rolniczej choroby zawodowej.

Zasiłek chorobowy przysługuje ubezpieczonemu (rolnikowi, domownikowi), który wskutek choroby jest niezdolny do pracy nieprzerwanie przez co najmniej 30 dni, nie dłużej jednak niż przez 180 dni. Jeżeli po wyczerpaniu 180-dniowego okresu zasiłkowego ubezpieczony jest nadal niezdolny do pracy, a w wyniku dalszego leczenia i rehabilitacji rokuje odzyskanie zdolności do pracy, okres zasiłkowy przedłuża się na czas niezbędny do jej przywrócenia, nie dłużej niż o dalsze 360 dni.

Tabela 2. Wydatki na zasiłki chorobowe i jednorazowe odszkodowanie powypadkowe w 2021 r. (w zł)

Zasiłki chorobowe				Jednorazowe odszkodowanie powypadkowe	
Liczba świadczeń		Kwota wypłat		Liczba świadczeń	Kwota wypłat
Ogółem	w tym zasiłki chorobowe wypłacane w związku z COVID-19	Ogółem	w tym zasiłki chorobowe wypłacane w związku z COVID-19	9 889	58 821 184,00
21 674 882	195 872	218 475 037,30	2 890 168,00		

Źródło: Dane statystyczne Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

INNE ŚWIADCZENIA

Rodzicielskie świadczenie uzupełniające przysługuje:

Matce, która spełni łącznie następujące warunki:

- 1) urodziła i wychowała lub wychowała co najmniej czworo dzieci;
- 2) osiągnęła wiek 60 lat;
- 3) nie posiada dochodu zapewniającego niezbędne środki utrzymania.

Ojcu, który spełni łącznie następujące warunki:

- 1) wychował co najmniej czworo dzieci w przypadku:
 - śmierci matki dzieci;
 - porzucenia dzieci przez matkę;
 - długotrwałego zaprzestania wychowywania dzieci przez matkę;
- 2) osiągnął wiek 65 lat;
- 3) nie posiada dochodu zapewniającego niezbędne środki utrzymania.

Świadczenie to nie przysługuje osobie uprawnionej do emerytury lub renty w wysokości co najmniej niższej emerytury.

Świadczenie uzupełniające dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji przysługuje emerytowi lub renciście, który:

- 1) jest niezdolny do samodzielnej egzystencji i niezdolność ta została stwierdzona orzeczeniem o takiej niezdolności;
- 2) nie posiada prawa do świadczeń pieniężnych finansowanych ze środków publicznych, których suma wraz ze świadczeniami wypłacanymi przez zagraniczne instytucje właściwe do spraw emerytalno-rentowych (z pominięciem dodatków i świadczeń wypłacanych z emeryturami i rentami) wynosiła co najmniej 1 700 zł brutto miesięcznie do 28 lutego 2021 r., od 1 marca 2021 r. do 28 lutego 2022 r. wynosiła co najmniej 1 772,08 zł brutto miesięcznie,

a od 1 marca 2022 r. wynosi co najmniej 1 896,13 zł brutto miesięcznie.

Świadczenie to przysługuje w kwocie nie wyższej niż 500 zł miesięcznie.

Zarówno rodzicielskie świadczenie uzupełniające, jak i świadczenie dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji przysługuje pod warunkiem zamieszkiwania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w trakcie jego pobierania.

Świadczenie wyrównawcze dla działaczy opozycji antykomunistycznej oraz osób represjonowanych z powodów politycznych przysługuje osobie, której Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych nadał status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych i która od 15 października 2020 r. do 28 lutego 2021 r. pobierała za emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy w kwocie niższej niż 2 400 zł miesięcznie, od 1 marca 2021 r. do 28 lutego 2022 r. w kwocie niższej niż 2 501,76 zł miesięcznie, a od 1 marca 2022 r. w kwocie niższej niż 2 676,88 zł miesięcznie. Świadczenie to przysługuje w kwocie stanowiącej różnicę pomiędzy ww. kwotą, a kwotą emerytury lub renty.

Świadczenia przyznawane (ubezpieczonemu rolnikowi, domownikowi) **w związku z epidemią COVID-19:**

- 1) podwyższony zasiłek chorobowy – przysługiwał do dnia 31 grudnia 2021 r. w kwocie 15 zł, a do 1 stycznia 2022 r. w kwocie 30 zł, za każdy dzień czasowej niezdolności do pracy trwającej nieprzerwanie nie dłużej niż 14 dni, jeżeli ta niezdolność jest spowodowana zakażeniem lub chorobą układu oddechowego oznaczonymi w zaświadczeniu lekarskim jako U07.1 COVID-19;
- 2) zasiłek z tytułu objęcia kwarantanną, nadzorem epidemiologicznym lub hospitalizacją w związku

z COVID-19 – przysługuje w wysokości 50% minimalnego wynagrodzenia za pracę wynoszącego 1 300 zł do 31 grudnia 2020 r., od 1 stycznia 2021 r. do 31 grudnia 2021 r. – 1 400 zł, a od 1 stycznia 2022 r. – 1 505 zł, i nie podlega opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych;

- 3) zasiłek opiekuńczy – jest przyznawany z tytułu konieczności sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem w wieku do 8 lat (bądź odpowiednio do 16, 18 lub 24 lat – w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności lub potrzebie kształcenia specjalnego) w związku z zamknięciem bądź czasowym ograniczeniem funkcjonowania żłobka, klubu dziecięcego, przedszkola, szkoły lub innej placówki, do których uczęszcza dziecko, albo niemożności sprawowania opieki przez nianię lub dziennego opiekuna z powodu COVID-19. Kwota tego zasiłku za 1 dzień – do 28 lutego 2021 r. – wynosiła 32,41 zł; od 1 marca 2021 r. do 28 lutego 2022 r. – 33,79 zł, a do 1 marca 2022 r. wynosi 36,15 zł.

Tabela 3. Wydatki na zasiłki opiekuńcze i zasiłki z tytułu kwarantanny w 2021 r. (w zł)

Zasiłki opiekuńcze		Zasiłki z tytułu kwarantanny	
Liczba świadczeń	Kwota wypłat	Liczba świadczeń	Kwota wypłat
80 743	68 361 026,48	58 456	80 370 775,22

Źródło: Dane statystyczne Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

REHABILITACJA ROLNIKÓW

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, zgodnie z ustawowym obowiązkiem, **podjmuje działania na rzecz pomocy ubezpieczonym i osobom uprawnionym do świadczeń z ubezpieczenia, wykazującym całkowitą niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym, ale rokującym jej odzyskanie w wyniku leczenia i rehabilitacji, albo zagrożonym całkowitą niezdolnością do pracy w gospodarstwie rolnym**, obejmujące m.in. kierowanie na rehabilitację leczniczą do zakładów rehabilitacyjnych.

Rehabilitacja jest rzeczowym świadczeniem zdrowotnym służącym utrzymaniu lub przywróceniu zdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, udzielanym przez Centra Rehabilitacji Rolników KRUS.

Podstawę do skierowania na rehabilitację leczniczą stanowi **prawomocne orzeczenie lekarza rzeczoznawcy lub komisji lekarskiej Kasy**, wydane w postępowaniu orzeczniczym dla ustalenia prawa do świadczenia z ubezpieczenia społecznego rolników, zawierające wskazania do rehabilitacji leczniczej.

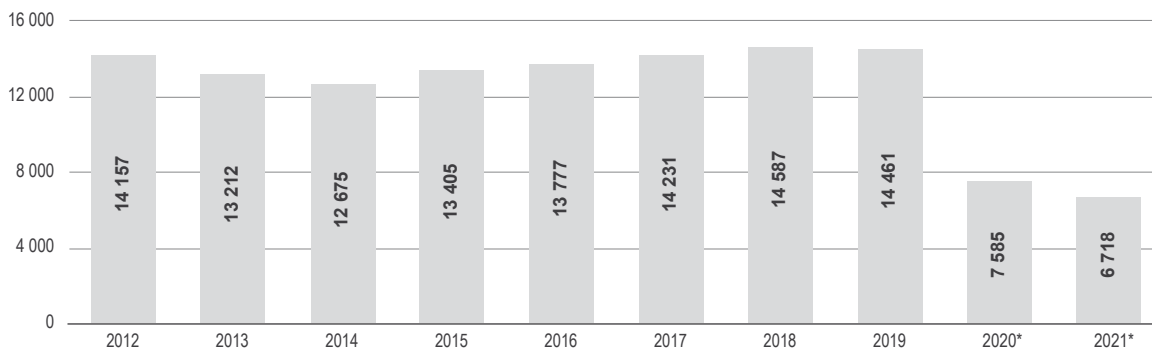
O skierowanie na rehabilitację można ubiegać się także na podstawie wniosku sporządzonego przez lekarza prowadzącego leczenie pacjenta. Koszty związane z rehabilitacją leczniczą pokrywane są w całości przez Kasę. Rocznie z rehabilitacji korzysta ok. 14 tys. uprawnionych osób.

Obecnie Kasa kieruje rolników na rehabilitację do **sześciu Centrów Rehabilitacji Rolników KRUS**, w których rehabilitowane są osoby ze schorzeniami: narządu układu ruchu (CRR KRUS w Iwoniczu-Zdroju, Horyńcu-Zdroju, Szklarskiej Porębie, Jedlcu, Kołobrzegu i Świnoujściu) lub układu krążenia (CRR KRUS w Kołobrzegu).

Ponadto Kasa w CRR KRUS w Jedlcu i Szklarskiej Porębie uruchomiła nowy profil rehabilitacji dla osób po przebytej chorobie COVID-19.

Centra Rehabilitacji Rolników KRUS są zakładami opieki zdrowotnej, które zapewniają wysoki poziom świadczeń zdrowotnych oraz posiadają nowoczesną bazę zabiegową.

Wykres 2. Rolnicy, którzy odbyli rehabilitację leczniczą w KRUS w latach 2012–2021

* Ze względu na panującą sytuację epidemiczną w kraju z rehabilitacji leczniczej skorzystała mniejsza liczba rolników. W okresie tym dwukrotnie zawieszano działalność Centrów, a po jej wznowieniu rehabilitacja prowadzona była w reżimie sanitarnym.

Źródło: Dane statystyczne Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

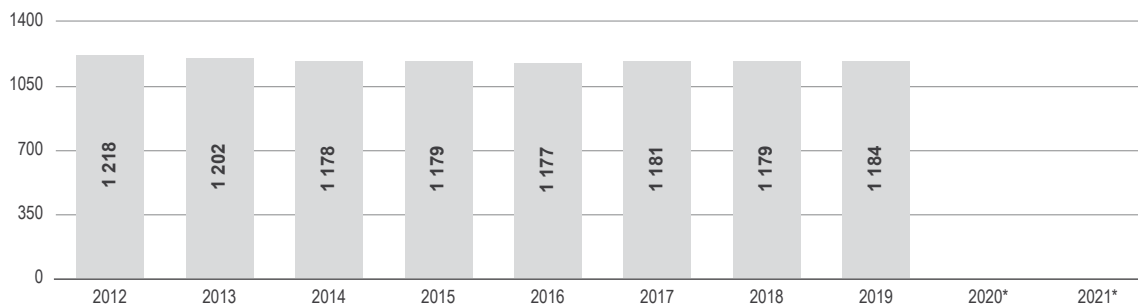
Program rehabilitacji leczniczej oraz jej zakres ustalany jest indywidualnie dla każdego pacjenta, zgodnie z zaleceniami lekarza.

Od 1992 r. z rehabilitacji leczniczej realizowanej przez Kasę skorzystało ponad 364 tys. osób uprawnionych oraz członków ich rodzin.

Pobyt na turnusie rehabilitacyjnym trwa 21 dni, a w szczególnie uzasadnionych przypadkach medycznych możliwe jest jego przedłużenie o kolejny turnus. Turnusy rehabilitacyjne organizowane są przez cały rok.

Osoby niepodlegające ubezpieczeniu społecznemu rolników mogą korzystać z pobytu w Centrach Rehabilitacji Rolników KRUS za odpłatnością.

Wykres 3. Dzieci, które odbyły rehabilitację leczniczą w KRUS w latach 2012–2021

* Ze względu na panującą sytuację epidemiczną w kraju odstąpiono od organizacji turnusów rehabilitacyjnych dla dzieci rolników ubezpieczonych w KRUS.

Źródło: Dane statystyczne Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

W okresie letnich wakacji Kasa organizuje dodatkowo **turnusy rehabilitacyjne dla dzieci rolników** w zakresie chorób układu ruchu oraz chorób układu oddechowego. Prawo do skorzystania z turnusu mają dzieci w wieku od 7 do 15 lat, których przynajmniej jeden z rodziców (prawnych opiekunów) podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników. Pobyt na turnusie rehabilitacyjnym trwa 21 dni.*

Centra Rehabilitacji Rolników KRUS, zapewniają całodobową opiekę medyczną. Program rehabilitacji leczniczej oraz jej zakres dobierany jest indywidualnie dla każdego dziecka. Opiekę nad dziećmi sprawuje wykwalifikowana kadra pedagogiczna, która w czasie wolnym od zabiegów rehabilitacyjnych organizuje uczestnikom turnusów także zajęcia prozdrowotne.

W latach 1993–2019 w turnusach rehabilitacyjnych uczestniczyło prawie 34 tys. dzieci.

CENTRUM REHABILITACJI ROLNIKÓW KRUS W HORYŃCU-ZDROJU

Horyniec-Zdrój jest miejscowością uzdrowiskową, położoną w północno-wschodniej części województwa podkarpackiego (260 m n.p.m.), w otoczeniu malowniczych wzgórz i rozległych lasów Roztocza Południowego, przy granicy z Ukrainą.

To cenione i licznie odwiedzane przez kuracjuszy miejsce w celu poprawy stanu zdrowia, wypoczynku i rekreacji z możliwością uprawiania różnych form turystyki. Sprzyja temu łagodny, słabobódcowy mikroklimat o cechach kontynentalnego oraz nieskażona, dziewicza przyroda Południoworoztoczańskiego Parku Krajobrazowego.

Miejscowość posiada jedno z największych w Polsce złóż borowiny typu niskiego o znakomitych właści-

wościach leczniczych. Występujące w miejscowości źródła słabozmineralizowanych wód siarczkowo-siarkowodorowych stwarzają szerokie możliwości leczenia i rehabilitacji.

Centrum Rehabilitacji Rolników KRUS w Horyńcu-Zdroju to nowoczesny kompleks rehabilitacyjny z basenem. Obiekt dysponuje 274 miejscami w pokojach z pełnym węzłem higieniczno-sanitarnym, wyposażonych w odbiorniki RTV, telefon oraz bezprzewodowy dostęp do internetu. W obiekcie znajduje się kryta pływalnia „Wodny świat” z pełnowymiarowym basenem pływackim, basenem rehabilitacyjno-rekreacyjnym z hydroatrakcjami, zjeżdżalnią rurową, jaskinią solną i sauną fińską. Centrum posiada własny park.

Wskazaniem do rehabilitacji leczniczej w Centrum Rehabilitacji Rolników KRUS w Horyńcu-Zdroju są schorzenia narządu układu ruchu z zakresu ortopedii, reumatologii i neurologii.

Centrum zapewnia pacjentom całodobową opiekę medyczną, zabiegi fizjoterapeutyczne z zakresu hydroterapii, masażu (klasycznego, mechanicznego), balneoterapii, ultrasonoterapii, inhalacji, kinezyterapii, laseroterapii, światłolecznictwa, termoterapii, elektroterapii, magnetoterapii.

Centrum udziela świadczeń rehabilitacyjnych także w ramach umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia oraz dla pacjentów komercyjnych.

CENTRUM REHABILITACJI ROLNIKÓW KRUS W IWONICZU-ZDROJU

Iwonicz-Zdrój jest miejscowością uzdrowiskową położoną w województwie podkarpackim w południowo-wschodniej części Polski. Jest jednym z najstar-

* Z uwagi na trwającą epidemię COVID-19 Kasa odstąpiła od realizacji turnusów rehabilitacyjnych dla dzieci rolników.

szych polskich uzdrowisk otoczonym pięknym lasem jodłowo-bukowym i atrakcyjnymi przyrodniczo terenami spacerowymi i wycieczkowymi. Bogactwem naturalnym Iwonicza są liczne ujęcia wód zdrojowych (chlorkowo-wodorowęglanowo-sodowych, bromkowych, jodkowych, żelazistych, borowych), borowina oraz sól jodkowa.

Centrum Rehabilitacji Rolników KRUS w Iwoniczu-Zdroju specjalizuje się w rehabilitacji schorzeń narządu ruchu, z zakresu ortopedii, reumatologii, neurologii oraz w leczeniu schorzeń układu oddechowego.

Centrum jest sześciokondygnacyjnym obiektem posiadającym 180 miejsc noclegowych.

Szeroki wachlarz dostępnych zabiegów leczniczych zapewnia pacjentowi program rehabilitacji dostosowany do jego indywidualnych potrzeb i możliwości. Centrum oferuje pacjentom całodobową opiekę lekarsko-pielęgniarską, a także zabiegi z zakresu: kinetyterapii, masażu (automatycznego, aquavibronu, pneumatycznego kończyn BOA, leczniczego, ręcznego, limfatycznego, strefowego masażu membranowego), hydroterapii i fizykoterapii.

CENTRUM REHABILITACJI ROLNIKÓW KRUS W JEDLCU

Centrum Rehabilitacji Rolników KRUS w Jedlcu jest ośrodkiem położonym w województwie wielkopolskim w otoczeniu malowniczych, czystych lasów.

Centrum świadczy usługi specjalistyczne w zakresie leczenia chorób narządu ruchu, chorób reumatycznych, wad postawy, układu nerwowego i innych chorób współistniejących.

Rehabilitowani są tu również pacjenci wymagający usprawnienia powypadkowego i po leczeniu szpital-

nym. Centrum, oprócz rehabilitacji leczniczej pacjentów KRUS, świadczy dodatkowo usługi rehabilitacyjne w ramach umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia.

Centrum mieści się w nowoczesnym budynku oferuje 212 miejsc noclegowych w pokojach z pełnym węzłem sanitarnym, wyposażone w TV, radio, telefon oraz bezprzewodowy dostęp do internetu.

Centrum Rehabilitacji Rolników KRUS w Jedlcu zapewnia pacjentom całodobową opiekę lekarsko-pielęgniarską, a także zabiegi z zakresu: fizykoterapii, elektroterapii, magnetoterapii, masażu podciśnieniowego, światłoterapii, laseroterapii (naświetlania – lamoy solux i hydrosun – z filtrem wodnym), termoterapii – krioterapii ogólnoustrojowej (kriokomora), krioterapii miejscowej, balneoterapii, masażu leczniczego (ręcznego i mechanicznego), hydroterapii.

CENTRUM REHABILITACJI ROLNIKÓW KRUS NIWA W KOŁOBRZEGU

Kołobrzeg jest największym i najpiękniejszym polskim uzdrowiskiem o niezrównanym uroku i bogatej historii. Główna funkcja miasta, turystyczno-uzdrowiskowa, uwarunkowana jest doskonałym położeniem u ujścia rzeki Parsęty w sąsiedztwie lasów, złóż borowiny, ekosystemu bagienno-wodnego, który zapewnia schronienie wielu rzadkim gatunkom zwierząt i roślin. Do odwiedzenia Kołobrzegu zachęcają też liczne zabytki.

Centrum Rehabilitacji Rolników KRUS NIWA w Kołobrzegu znajduje się wśród terenów zielonych, ok. 300 m od piaszczystej plaży w pasie parku nadmorskiego. Stanowi doskonałe miejsce dla ludzi ceniących relaks i sport. Centrum oferuje 318 miejsc noclegowych w komfortowo i funkcjonalnie wyposażonych pokojach.

Rehabilitacji Rolników KRUS NIWA w Kołobrzegu prowadzona jest całoroczna działalność leczniczo-

-rehabilitacyjno-wypoczynkowa z zakresu chorób narządu ruchu, układu krążenia i układu oddechowego. Schorzenia współistniejące leczone w Centrum to cukrzyca i choroby tarczycy. Zapewniana jest całodobowa opieka medyczna. Centrum przystosowane jest do przyjmowania gości z ograniczoną sprawnością ruchową. Do dyspozycji gości pozostają: przestronna kawiarnia, patio, bilard, basen z jacuzzi, sauna, solarium, salon fryzjerski, siłownia, sale rehabilitacyjne, w holu przy recepcji znajduje się stanowisko internetowe oraz internet bezprzewodowy.

Obiekt położony jest 200 m od dworca PKP i PKS (przejście przez kładkę) i 500 m od centrum miasta. W Centrum odbywają się turnusy rehabilitacyjne KRUS, turnusy rehabilitacyjne dofinansowane ze środków PFRON, pobyty komercyjne, turnusy wypoczynkowo-lecznicze.

Wykonywana jest również rehabilitacja stacjonarna w ramach ubezpieczenia ustawowego w Niemczech.

CENTRUM REHABILITACJI ROLNIKÓW KRUS GRANIT W SZKLARSKIEJ PORĘBIE

Centrum Rehabilitacji Rolników KRUS GRANIT w Szklarskiej Porębie to ciekawy architektonicznie obiekt położony u stóp Karkonoszy.

Główną działalnością Centrum w Szklarskiej Porębie jest rehabilitacja lecznicza osób ze schorzeniami narządu układu ruchu.

Centrum zapewnia pacjentom całodobową opiekę medyczną, a także zabiegi z zakresu: elektroterapii, światłolecznictwa, ciepłolecznictwa, hydroterapii, balneoterapii, masażu częściowych, kinezyterapii (w tym: Tergumed, Biodex System 4 PRO – zestaw do oceny i treningu izokinetycznego, gimnastyka indywidualna, gimnastyka grupowa, gimnastyka w basenie, ćwiczenia na trampolinach, Nordic Walking).

Do dyspozycji gości jest 211 miejsc noclegowych w pokojach 2- i 3-osobowych. Każdy pokój posiada sygnalizację alarmową i osobne wyjście na taras umożliwiający widok na przepiękną panoramę gór. Część rekreacyjną tworzą basen, sauna i sala audio-wizualna.

CENTRUM REHABILITACJI ROLNIKÓW KRUS SASANKA W ŚWINOUJŚCIU

Świnoujście jest jedynym kąpieliskiem nadmorskim w Polsce położonym całkowicie na wyspach, na wschodnim krańcu wyspy Uznam i na zachodnim wyspy Wolin, na brzegach rzeki Świny. Obie części miasta łączy komunikacja promowa. Wałorem miasta jest najszersza w Polsce, naturalnie piaszczysta plaża, nadmorskie wydmy i piękna dzika przyroda wysp. Panują tu korzystne warunki do kąpieli w morzu (talasoterapii).

Centrum Rehabilitacji Rolników KRUS SASANKA w Świnoujściu zlokalizowane jest w zacisznym miejscu atrakcyjnej dzielnicy uzdrowskiej Świnoujścia, położonej 350 m od morza.

Centrum zapewnia pacjentom całodobową opiekę medyczną, a także zabiegi z zakresu balneoterapii, hydroterapii, elektroterapii, światłolecznictwa, kinezyterapii, masażu leczniczego oraz inne zabiegi (terapia akustyczną falą uderzeniową, głęboka stymulacja elektromagnetyczna, gimnastyka w basenie). Do dyspozycji pacjentów jest 145 miejsc noclegowych z pełnym węzłem sanitarnym, wyposażonych w TV satelitarną, internet bezprzewodowy, radio i telefon. Część rekreacyjną Centrum tworzą: basen wraz z łaźnią parową, sala bilardowa, kawiarnia, plac zabaw dla dzieci, miejsce do grillowania.

ORZECZNICTWO LEKARSKIE W RAMACH SYSTEMU ROLNICZEGO UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

Kasa realizuje zadania w zakresie orzecznictwa lekarskiego na mocy art. 46 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników i rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 31 grudnia 2004 r. w sprawie orzecznictwa lekarskiego w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Postępowanie orzecznicze w organach Kasy jest dwuinstancyjne. W pierwszej instancji orzeczenia wydają lekarze rzeczoznawcy Kasy, w drugiej instancji – komisje lekarskie Kasy.

Do zadań lekarza rzeczoznawcy Kasy/komisji lekarskiej Kasy należy wydawanie orzeczeń dotyczących:

- 1) trwałej lub okresowej całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym;
- 2) stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu;
- 3) niezdolności do samodzielnej egzystencji;
- 4) czasowej niezdolności do pracy trwającej dłużej niż 180 dni;
- 5) celowości przekwalifikowania zawodowego z powodu trwałej, całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym;
- 6) wskazań do rehabilitacji leczniczej;
- 7) innych okoliczności warunkujących przyznanie świadczeń z ubezpieczenia społecznego rolników.

Prawomocne orzeczenie lekarza rzeczoznawcy Kasy lub orzeczenie komisji lekarskiej Kasy stanowi podstawę do **wydania decyzji** w sprawie:

- 1) renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy;
- 2) jednorazowego odszkodowania za wypadek przy pracy rolniczej lub rolniczej choroby zawodowej;
- 3) dodatku pielęgnacyjnego;
- 4) przedłużonego zasiłku chorobowego z tytułu czasowej niezdolności do pracy powyżej 180 dni;
- 5) renty rolniczej szkoleniowej;
- 6) rehabilitacji leczniczej;
- 7) renty rodzinnej.

Tabela 4. Orzeczenia w latach 2012–2021

Rok	Liczba orzeczeń wydanych przez lekarzy rzeczoznawców KRUS	Liczba orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie KRUS
2012	148 127	22 727
2013	146 905	21 491
2014	143 887	20 160
2015	139 186	19 533
2016	132 633	18 372
2017	127 246	16 901
2018	118 239	16 077
2019	162 990	16 490
2020	223 928	26 045
2021	144 855	20 192

Źródło: Dane statystyczne Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Polityki Społecznej z dnia 31 grudnia 2004 r. w sprawie orzecznictwa lekarskiego w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego **nadzór bezpośredni i zwierzchni** nad orzekaniem lekarzy rzeczoznawców Kasy i komisji lekarskich Kasy **sprawuje Prezes KRUS**.

Nadzór bezpośredni z upoważnienia Prezesa KRUS sprawuje **Lekarz Regionalny Inspektor Orzecznictwa Lekarskiego**. Nadzór zwierzchni z upoważnienia Prezesa KRUS sprawuje Naczelny Lekarz Kasy.

PREWENCJA W ROLNICTWIE

Ustawa o ubezpieczeniu społecznym rolników zobowiązuje KRUS do **działań na rzecz zapobiegania wypadkom przy pracy i rolniczym chorobom zawodowym. Działalność prewencyjna Kasy polega na badaniu przyczyn i okoliczności wypadków przy pracy oraz na upowszechnianiu wśród ubezpieczonych wiedzy o zagrożeniach wypadkowych w środowisku pracy rolniczej** i ustanowionych przez Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego „**Zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym**”. W dokumencie tym, zaktualizowanym w 2020 r., podano zalecenia dotyczące wyposażenia gospodarstwa, zabezpieczenia osób w nim pracujących oraz sposobu wykonywania czynności związanych z działalnością rolniczą. Pracownicy Kasy starają się przekonać rolników do dobrowolnego stosowania tych zaleceń. Zasady są popularyzowane wśród ubezpieczonych m.in. w formie broszury oraz materiałów popularizatorskich, a także podczas szkoleń, pogadank, konkursów, pokazów bezpiecznej pracy, oględzin miejsc wypadków, za pośrednictwem mediów oraz podczas innych działań prewencyjnych. Powyższy dokument

jest dostępny w trzech wersjach językowych: jęz. angielskim, rosyjskim i ukraińskim.

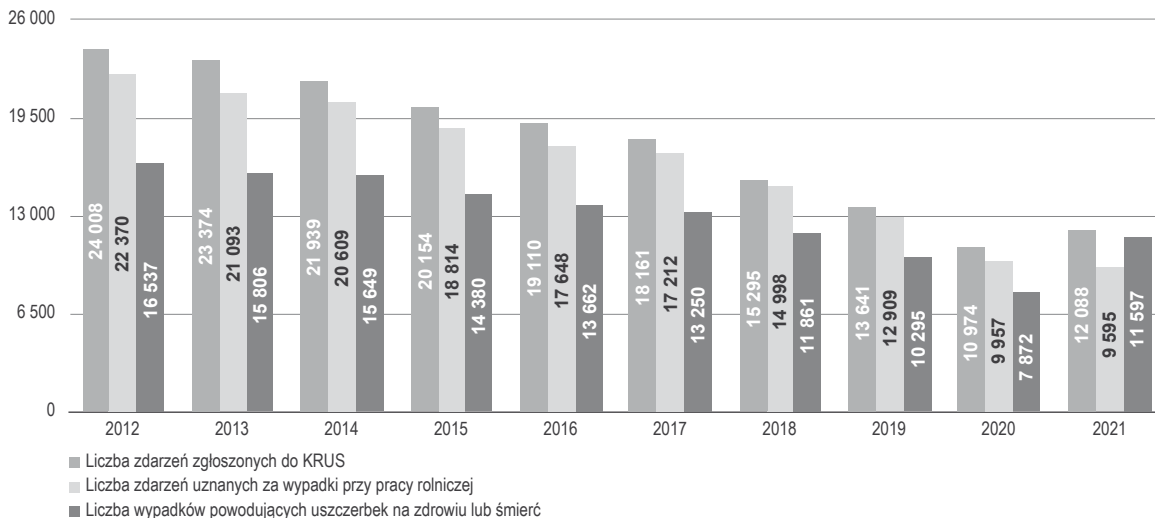
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego **organizuje dobrowolne, nieodpłatne szkolenia i pogadanki dla zainteresowanych rolników, sołtysów, członkiń Kół Gospodyń Wiejskich, rolników przebywających na leczeniu w Centrach Rehabilitacji Rolników KRUS, dla samorządów lokalnych, uczniów szkół rolniczych oraz dzieci z terenów wiejskich.** W latach 2011–2021 przeprowadzono ponad 44,3 tys. spotkań szkoleniowych, w których udział wzięło ponad 1,5 mln osób. W 2011 r. na stronie internetowej KRUS www.krus.gov.pl uruchomiono aplikację pod nazwą „**Kalendarz Wydarzeń Prewencyjnych**”, która służy rozpowszechnianiu informacji o działaniach prewencyjnych realizowanych przez Kasę. W celu upowszechniania zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym Kasa wydała **szereg materiałów popularizatorskich**, w tym: filmy, broszury, ulotki, plakaty, roll-upy i kalendarze prewencyjne, a dla dzieci dodatkowo puzzle, grę typu „memory”, fami-

linią grę planszową „Bezpiecznie z Krusławem” oraz kurs e-learningowy pod tytułem „Bezpiecznie na wsi mamy – upadkom zapobiegamy”. Kurs ten w nowoczesnej i atrakcyjnej formie przybliży najmłodszym mieszkańcom wsi obecne w gospodarstwie rolnym zagrożenia wypadkowe, a także uczy prawidłowych zachowań podczas przebywania na terenie obejścia.

W ramach **działań pozaszkoleniowych** prowadzone są różnego rodzaju **olimpiady, konkursy i quizy wiedzy o BHP oraz konkursy na bezpieczne gospodarstwo rolne**. Od 2003 r. organizowany jest **Ogólnokrajowy Konkurs „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”**, w którym uczestniczy co roku około 1000 indywidualnych gospodarstw rolnych. Jego celem jest upowszechnianie zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwach rolnych, a także propagowanie dobrych praktyk związanych z bezpieczeństwem i higieną pracy na terenach wiejskich. Rokrocznie patro-

nat honorowy nad Konkursem obejmuje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. Realizację przedsięwzięcia wspierają samorządy terytorialne, jednostki ochotniczej straży pożarnej, policja, lokalne izby rolnicze, ośrodki doradztwa rolniczego, organizacje zawodowe i społeczne rolników, instytuty naukowo-badawcze działające na rzecz poprawy bezpieczeństwa pracy w gospodarstwach rolnych, producenci maszyn i urządzeń rolniczych oraz szereg firm i instytucji. Konkurs przebiega w trzech etapach i zgodnie z kryteriami zawartymi w regulaminie, komisje regionalne i wojewódzkie oceniają gospodarstwa pod kątem: organizacji obejścia i podwórza gospodarstwa, ładu i porządku w obrębie podwórza, zabudowań i stanowisk pracy, stanu technicznego budynków inwentarskich i gospodarczych, stanu technicznego maszyn, urządzeń i narzędzi stosowanych w gospodarstwach rolnych, warunków obsługi i bytowania zwierząt gospodarskich, wyposażenia w ubrania robocze i środki

Wykres 4. Wypadki rolników w latach 2012–2021

Źródło: Dane statystyczne Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

ochrony osobistej, sposobu przechowywania środków ochrony roślin i innych substancji niebezpiecznych, estetyki gospodarstwa, a także zastosowania rozwiązań organizacyjnych, technologicznych i technicznych wpływających na bezpieczeństwo osób pracujących i przebywających w gospodarstwach rolnych.

Od 2011 r. prowadzony jest **Ogólnopolski Konkurs Plastyczny dla Dzieci „Bezpiecznie na wsi”**, w którym uczestniczy rocznie ponad 40 tys. dzieci z ponad 3,5 tys. szkół podstawowych. Patronatu honorowego temu przedsięwzięciu udziela każdego roku Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Celem konkursu jest promowanie wśród uczniów szkół podstawowych z terenów wiejskich pozytywnych zachowań związanych z pracą i zabawą dzieci na terenie gospodarstwa rolnego, a także popularyzowanie **„Wykazu czynności szczególnie niebezpiecznych, związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, których nie wolno powierzać dzieciom poniżej 16 lat”**, wskazującego na prace, które ze względu na zagrożenia podczas ich wykonywania są wyjątkowo niebezpieczne dla najmłodszych.

Kasa realizując *Strategię Wizji Zero w sektorze rolniczym w Polsce*, zorganizowała w 2021 r. już trzecią edycję **Ogólnopolskiego Konkursu dla Młodzieży „Moja Wizja Zero”**, polegającego na nakręceniu krótkiego filmu prewencyjnego związanego z tematyką konkursu. Konkurs ma na celu promowanie wśród młodzieży, w szczególności uczniów szkół ponadpodstawowych oraz studentów uczelni wyższych o profilu rolniczym, bezpiecznych zachowań związanych z pracą na terenie gospodarstwa rolnego. Patronatu honorowego temu przedsięwzięciu udzielił Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Od 2020 r. prowadzone są dwa konkursy: **Ogólnopolski Konkurs dla Dzieci na Rymowanke o Bezpieczeństwie w Gospodarstwie Rolnym i Ogólnopol-**

ski Konkurs Testowy z Zakresu Bezpiecznej Pracy w Gospodarstwie Rolnym.

Kasa podejmuje również starania o właściwą produkcję i dystrybucję środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej. Wyrobom o ponadprzeciętnym poziomie bezpieczeństwa Prezes KRUS przyznaje **„Znak Bezpieczeństwa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego”**, a tym, których stosowanie poprawia bezpieczeństwo pracy – wyróżnienie targowe **„Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym”**. Do końca 2021 r. prawo do oznaczania Znakem Bezpieczeństwa KRUS posiadało 36 producentów dla 241 wyrobów, a wyróżnienie targowe otrzymało 56 dostawców dla 70 wyrobów. Od 2001 r. producenci ww. wyrobów otrzymują statuetkę "DOBROŚLAW". Ponadto, Kasa prowadzi **postępowania regresowe i prewencyjne**, zmierzające do zwrotu wypłaconych świadczeń i zmiany rozwiązań konstrukcyjnych w stosunku do producentów, których wyroby przyczyniają się do występowania wypadków przy pracy. Zakwestionowano jakość wielu typów maszyn, urządzeń oraz innych wyrobów, których wady były wyłączną, główną lub towarzyszącą błędem użytkowania przyczyną wypadków.

Przedstawiciele KRUS biorą czynny udział w **targach rolniczych, wystawach, seminariach i konferencjach naukowo-szkoleniowych oraz w innych tego rodzaju wydarzeniach**, podczas których organizują stoiska informacyjno-prewencyjne oraz konkursy, wystawy i pokazy bezpiecznej pracy dla rolników. Na wybranych imprezach o zasięgu międzynarodowym, krajowym i regionalnym wystawiane są stoiska wspólnie z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz instytucjami działającymi na rzecz rolnictwa, m.in. Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa i Krajowym Ośrodkiem Wsparcia Rolnictwa.

* Więcej o *Strategii Wizji Zero* na str. 39.

ORGANIZACJA

■ STRUKTURA

Kasą Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego kieruje **Prezes**, który jest centralnym organem administracji rządowej, podległym ministrowi właściwemu do spraw rozwoju wsi. Prezesa KRUS powołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw rozwoju wsi. Prezes Rady Ministrów odwołuje Prezesa KRUS.

W ramach KRUS wyodrębnia się:

- 1) **centralę;**
- 2) **oddziały regionalne;**
- 3) **placówki terenowe.**

Ponadto Prezes KRUS jest organem tworzącym i sprawującym nadzór nad **zakładami rehabilitacji leczniczej**.

Realizacja ustawowych zadań Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego odbywa się w ramach: **Centrali, 16 Oddziałów Regionalnych KRUS i podległych im 256 Placówek Terenowych KRUS**. Centrala jest

jednostką organizacyjną KRUS służącą do koordynacji i merytorycznego nadzoru nad pracą pozostałych jednostek organizacyjnych KRUS. Prezes KRUS nadzoruje i kontroluje pracę kierowników jednostek organizacyjnych KRUS przy pomocy Centrali. Oddziały Regionalne wraz z Placówkami Terenowymi tworzą sieć jednostek KRUS realizujących zadania w zakresie obsługi ubezpieczonych i świadczeniobiorców. Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego swoje ustawowe zadania w zakresie rehabilitacji leczniczej oraz udzielania świadczeń zdrowotnych rolnikom uprawnionym do świadczeń z Kasy realizuje przy pomocy sześciu zakładów rehabilitacji leczniczej.

W skład **Centrali Kasy** wchodzi następujące komórki organizacyjne:

- 1) Biuro Orzecznictwa Lekarskiego;
- 2) Biuro Finansowe;
- 3) Biuro Organizacyjno-Prawne;
- 4) Biuro Zarządzania Zasobami Ludzkimi;
- 5) Biuro Statystyki;
- 6) Biuro Ubezpieczeń;

- 7) Biuro Świadczeń;
- 8) Biuro Prewencji;
- 9) Biuro Rehabilitacji;
- 10) Biuro Administracji i Inwestycji;
- 11) Biuro Informatyki i Telekomunikacji;
- 12) Biuro Kontroli;
- 13) Biuro Zamówień Publicznych;
- 14) Biuro Audytu Wewnętrznego;
- 15) Biuro Komunikacji i Współpracy Międzynarodowej;
- 16) Biuro Zarządzania Kryzysowego, Spraw Obronnych i Bezpieczeństwa Informacji;
- 17) Zespół Obsługi Rady Ubezpieczenia Społecznego Rolników;
- 18) Zespół Radców Prezesa.

Szesnaście oddziałów regionalnych KRUS realizuje podstawowe zadania Kasy w dziedzinie ustalania obowiązku ubezpieczenia społecznego, wymiaru i poboru składek, ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy rolniczej, ustalania prawa do świadczeń pieniężnych oraz ich wypłaty. W ramach oddziałów regionalnych funkcjonują mniejsze jednostki organizacyjne – **placówki terenowe**. Obecnie działa 256 placówek terenowych, które wraz z 16 oddziałami regionalnymi tworzą sieć jednostek Kasy realizujących zadania w zakresie obsługi ubezpieczonych i świadczeniobiorców.

RADA UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO ROLNIKÓW

Rada Ubezpieczenia Społecznego Rolników **reprezentuje interesy ogółu ubezpieczonych i świadczeniobiorców**, dotyczące ubezpieczenia i działalności Kasy Ubezpieczenia Społecznego Rolników.

Radę Rolników w liczbie **25 członków** powołuje na 3 letnią kadencję minister właściwy do spraw rozwoju wsi spośród kandydatów zgłoszonych przez społeczno-zawodowe organizacje rolników i związki zawo-

dowe rolników indywidualnych o ogólnokrajowym zakresie działania oraz Krajową Radę Izb Rolniczych.

Rada Rolników ma **prawo kontrolować i oceniać działalność Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego**. Może występować do organów administracji państwowej, instytucji państwowych i organów jednostek samorządu terytorialnego o podjęcie określonych inicjatyw lub działań w sprawach związanych z ubezpieczeniem.

Ustala wysokość miesięcznej składki na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie na jeden lub kilka kwartałów.

Opiniuje:

- projekty aktów prawnych regulujących ubezpieczenie, w szczególności aktów wykonawczych do ustawy, aktów prawnych mających bezpośredni wpływ na funkcjonowanie ubezpieczenia;
 - projekty programów działania i planów finansowych Kasy;
 - sprawozdanie z działalności Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i Funduszu Składowego Ubezpieczenia Społecznego Rolników.
- Podstawową działalność merytoryczną Rady Ubezpieczenia Społecznego Rolników realizuje **Prezydium** oraz **stałe Komisje Rady Rolników**:
- Komisja ds. Organizacji i Gospodarki Finansowej Kasy;
 - Komisja ds. Prewencji i Rehabilitacji;
 - Komisja ds. Ubezpieczeń;
 - Komisja ds. Świadczeń.

GOSPODARKA FINANSOWA

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego **prowadzi samodzielną gospodarkę finansową**. Podstawy finansowe ubezpieczenia i działalności KRUS stanowią następujące **fundusze**:

- 1) Fundusz Emerytalno-Rentowy;

- 2) Fundusz Administracyjny;
- 3) Fundusz Prewencji i Rehabilitacji;
- 4) Fundusz Motywacyjny;
- 5) Fundusz Składkowy Ubezpieczenia Społecznego Rolników, który ma osobowość prawną i nie jest dotowany z budżetu państwa.

Ponadto KRUS na podstawie odrębnych przepisów realizuje dodatkowe zadania finansowane z:

- 1) Funduszu Solidarnościowego;
- 2) Funduszu Przeciwdziałania COVID-19.

Fundusz Emerytalno-Rentowy

Fundusz ten tworzy się:

- 1) ze składek na ubezpieczenie emerytalno-rentowe;
- 2) z refundacji ze środków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych na pokrycie określonych wydatków;
- 3) z odpisu od funduszu składkowego w wysokości 40% kosztów zasiłków macierzyńskich;
- 4) z uzupełniającej dotacji budżetu państwa;
- 5) z dotacji z budżetu państwa przeznaczonej na składki na ubezpieczenie zdrowotne osób, tj.
 - a) rolników i pracujących z nimi domowników podlegających ubezpieczeniu społecznemu;
 - b) osób pobierających świadczenia emerytalno-rentowe w części składkowej;
 - c) rolników, którzy nie podlegają ubezpieczeniu społecznemu, a podlegają ubezpieczeniu zdrowotnemu;
- 6) z dotacji z budżetu państwa przeznaczonej na składki na ubezpieczenie emerytalno-rentowe osób, o których mowa w art. 16a–16c* Ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Środki z tego funduszu przeznaczone są na finansowanie:

- 1) świadczeń z ubezpieczenia emerytalno-rentowego;

* Dotyczy rolnika lub domownika sprawującego:

- 1) opiekę nad dzieckiem – składka finansowana jest przez okres 3 lat, nie dłużej niż do ukończenia 5 roku życia dziecka;
 - 2) opiekę nad dzieckiem niepełnosprawnym – składka finansowana jest przez okres 6 lat, nie dłużej niż do ukończenia 18 roku życia dziecka.
- Powyższe dotyczy także:
- 1) rolnika lub domownika prowadzącego pozarolniczą działalność gospodarczą i ubezpieczonego w KRUS, jeśli zaprzestał lub zawiesił jej prowadzenie na okres sprawowania opieki;
 - 2) rolnika lub domownika lub członka rodziny, którzy nie podlegają ubezpieczeniu społecznemu rolników, a złożyli wniosek o objęcie ubezpieczeniem emerytalno-rentowym w tym okresie i nie podlegają innemu ubezpieczeniu społecznemu.

- 2) emerytur i rent z innego ubezpieczenia społecznego, wypłacanych łącznie ze świadczeniami z ubezpieczenia emerytalno-rentowego wraz z dodatkami;
- 3) refundacji określonych kosztów Funduszowi Ubezpieczeń Społecznych, jeżeli taką refundacją przewidują przepisy emerytalne;
- 4) ubezpieczeń zdrowotnych.

Fundusz Administracyjny

Fundusz Administracyjny przeznaczony jest na finansowanie kosztów obsługi ubezpieczenia (z wyjątkiem kosztów pokrywanych ze środków Funduszu Składkowego lub Funduszu Prewencji i Rehabilitacji) oraz kosztów obsługi zadań w zakresie ubezpieczenia zdrowotnego.

Fundusz ten tworzy się z:

- 1) odpisów od Funduszu Składkowego w wysokości do 12% planowanych wydatków Funduszu Składkowego;
- 2) odpisów od Funduszu Emerytalno-Rentowego w wysokości do 3,5% planowanych wydatków Funduszu Emerytalno-Rentowego;
- 3) refundacji przez właściwe instytucje kosztów związanych z realizacją ubezpieczenia zdrowotnego oraz realizacją innych zadań powierzonych Prezesowi KRUS na podstawie odrębnych przepisów;
- 4) odsetek uzyskanych z lokowania wolnych środków funduszu administracyjnego.

Fundusz Prewencji i Rehabilitacji

Tworzony jest z odpisów od Funduszu Składkowego w wysokości do 6,5% planowanych wydatków, dotacji budżetowej oraz odsetek uzyskanych z lokowania

wolnych środków funduszu prewencji i rehabilitacji.

Fundusz Prewencji i Rehabilitacji przeznaczony jest na finansowanie kosztów rzeczowych, tj.

- 1) prowadzenie przez Kasę działalności na rzecz zapobiegania wypadkom przy pracy rolniczej i rolniczym chorobom zawodowym;
- 2) pomoc ubezpieczonym i osobom uprawnionym do świadczeń z ubezpieczenia, wykazującym całkowitą niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym, ale rokującą jej odzyskanie w wyniku leczenia i rehabilitacji, albo zagrożonym całkowitą niezdolnością do pracy w gospodarstwie rolnym;
- 3) szkoleniową rentę rolniczą przyznaną na okres 6 miesięcy ubezpieczonemu spełniającemu warunki do uzyskania renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy określone w art. 21 Ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, w stosunku do którego orzeczono celowość przekwalifikowania zawodowego ze względu na trwałą całkowitą niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym.

Fundusz Motywacyjny

Fundusz Motywacyjny może być tworzony w ramach odpisu na Fundusz Administracyjny naliczanego z Funduszu Składkowego. Funduszem dysponuje Prezes KRUS, w porozumieniu z Przewodniczącym Rady Rolników, na podstawie regulaminu uchwalonego przez Radę Rolników. Wyплаты z tego funduszu są realizowane poza limitami wynikającymi z przepisów o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej.

Fundusz Składkowy

Fundusz Składkowy tworzy się ze składek na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie oraz z innych źródeł określonych w statucie Funduszu Składkowego, zapewniając pełne pokrycie wydatków Funduszu Składkowego.

Środki z tego funduszu przeznaczone są na finansowanie:

- 1) świadczeń z ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego;
- 2) odpisu na Fundusz Administracyjny w wysokości do 12% planowanych wydatków Funduszu Składkowego;
- 3) odpisu na Fundusz Prewencji i Rehabilitacji w wysokości do 6,5% planowanych wydatków;
- 4) bezpośrednich kosztów funkcjonowania Rady Rolników;
- 5) kosztów zarządzania tym funduszem i wykonywania jego zobowiązań jako osoby prawnej;
- 6) działalności KRUS dotyczącej inicjowania i wspierania rozwoju ubezpieczeń dla rolników i ich rodzin przez towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych;
- 7) niedoboru Funduszu Administracyjnego oraz Funduszu Prewencji i Rehabilitacji.

Fundusz Solidarnościowy

Fundusz Solidarnościowy jest państwowym funduszem celowym, którego dysponentem jest minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego i działa na podstawie ustawy z dnia 23 października 2018 r. o Funduszu Solidarnościowym. Celem Funduszu jest udzielanie wsparcia społecznego, zawodowego, zdrowotnego oraz finansowego osobom niepełnosprawnym, a także udzielanie wsparcia finansowego – emerytom i rencistom.

Na podstawie umów zawartych pomiędzy Ministrem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej a Prezesem Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 1 października 2019 r., z dnia 2 stycznia 2020 r. oraz z dnia 25 marca 2020 r. Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego środki Funduszu Solidarnościowego przeznacza na finansowanie:

- 1) świadczeń uzupełniających dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji wraz z kosztami ich obsługi, o których mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 31 lipca 2019 r. o świadczeniu uzupełniającym dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji;

- 2) rent socjalnych oraz zasiłków pogrzebowych wraz z kosztami ich obsługi, o których mowa w art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej;
- 3) dodatkowego rocznego świadczenia pieniężnego dla emerytów i rencistów (tzw. „trzynasta emerytura”) wraz z kosztami ich obsługi, o których mowa w art. 14 ustawy z dnia 9 stycznia 2020 r. o dodatkowym rocznym świadczeniu pieniężnym dla emerytów i rencistów;
- 4) kolejnego dodatkowego rocznego świadczenia pieniężnego dla emerytów i rencistów (tzw. „czternasta emerytura”) wraz z kosztami ich obsługi, na podstawie ustawy z dnia 21 stycznia 2021 r. o kolejnym w 2021 r. dodatkowym rocznym świadczeniu pieniężnym dla emerytów i rencistów.

Fundusz Przeciwdziałania COVID-19

Fundusz Przeciwdziałania COVID-19 tworzony jest w Banku Gospodarstwa Krajowego, w celu finansowania lub dofinansowania realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem COVID-19, o którym mowa w ustawie z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych.

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego realizuje dodatkowe zadania wynikające z programów rządowych oraz zmian legislacyjnych mających na celu przeciwdziałanie negatywnym skutkom epidemii spowodowanej wirusem COVID-19. W związku z powyższym KRUS otrzymuje środki z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19, które są przeznaczone na finansowanie:

- 1) zasiłków opiekuńczych dla ubezpieczonego rolnika i domownika;
- 2) zasiłków z tytułu objęcia obowiązkiem kwarantanną, nadzorem epidemiologicznym lub hospitalizacją w związku z COVID-19; wraz z kosztami obsługi.

Tabela 5. Świadczenia dla rolników indywidualnych finansowane z Funduszu Składowego w latach 2012–2021 (w zł)

Lata	Kwota świadczeń z ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego – ogółem	Z tego:			
		jednorazowe odszkodowania powypadkowe	zasiłki chorobowe	zasiłki macierzyńskie ¹⁾	zasiłki z tytułu urodzenia dziecka ²⁾ (zasiłek porodowy)
2012	571 078 104,28	69 830 596,10	400 866 359,45	100 236 770,46	144 378,27
2013	582 234 054,92	74 453 421,00	409 951 509,57	97 754 861,00	74 263,35
2014	575 384 730,67	76 290 670,80	403 487 018,05	95 599 027,08	8 014,74
2015	565 887 854,06	71 813 440,83	392 640 516,40	101 424 016,06	9 880,77
2016	435 953 799,40	69 236 450,00	366 622 823,00	94 526,40	–
2017	407 732 846,52	66 406 978,00	341 305 260,00	20 608,52	–
2018	374 899 209,60	69 221 920,50	305 673 911,30	3 377,80	–
2019	334 204 960,50	63 429 653,50	270 775 307,00	–	–
2020	268 001 861,93	46 067 530,00	221 934 331,93 ³⁾	–	–
2021	277 296 221,30	50 821 184,00	218 475 037,30	–	–

1) Zasiłki macierzyńskie wypłacane na podstawie przepisów obowiązujących przed 1 stycznia 2016 r. Od 1 stycznia 2016 r. zasiłki macierzyńskie są świadczeniami wypłacanymi z ubezpieczenia emerytalno-rentowego na podstawie art. 35a i art. 35b ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników.

2) Od 1 maja 2014 r. zasiłek porodowy został zlikwidowany i zastąpiony zasiłkiem macierzyńskim. Podstawą do wypłaty zasiłku porodowego w kolejnych latach jest 10-letni okres przedawnienia roszczenia o ten zasiłek.

3) W tym zasiłki chorobowe wypłacane w związku z COVID-19.

Źródło: Dane statystyczne Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Tabela 6. Wydatki na ubezpieczenie społeczne rolników w latach 2012–2021 (w tys. zł)

Lata	Kwota świadczeń emerytalno-rentowych i innych ¹⁾	Kwota świadczeń chorobowych, macierzyńskich, porodowych, odszkodowań powypadkowych
2012	14 773 973	571 078
2013	15 347 570	582 234
2014	14 685 504	575 385
2015	15 186 930	565 888
2016	15 408 096	435 954
2017	15 481 107	407 733
2018	15 656 946	374 899
2019	17 209 178	334 205
2020	16 668 187	268 002 ²⁾
2021	–	277 296

1) Dane bez świadczeń pieniężnych emerytalno-rentowych dla żołnierzy zastępczej służby wojskowej, świadczeń pieniężnych dla osób deportowanych do pracy przymusowej, świadczeń rentowych dla inwalidów wojennych, wojskowych i osób represjonowanych (świadczenia te są obecnie wypłacane jako zadania zlecone).

2) W tym zasiłki chorobowe wypłacane w związku z COVID-19.

Źródło: Dane statystyczne Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

eKRUS

Obserwowany obecnie dynamiczny **rozwój społeczeństwa informacyjnego**, obejmujący również terytory wiejskie, jak i samych rolników, determinuje wiele działań, których celem jest ogólnie pojęta **poprawa jakości życia**, polegająca m.in. na umożliwieniu łatwego i szybkiego dostępu do e-usług, zarówno sektora prywatnego, jak i publicznego, łatwości komunikacji zdalnej z administracją publiczną, poprawie efektywności gospodarowania zasobami informacyjnymi będącymi w posiadaniu administracji, zapewnieniu dostępu do nowych, innowacyjnych rozwiązań, a w konsekwencji przeciwdziałaniu wykluczeniu cyfrowemu również tej grupy społecznej, którą stanowią ubezpieczeni w KRUS. Warunkiem realizacji tych zadań jest **posiadanie sprawnie zarządzanej, wydajnej i niezawodnej infrastruktury informacyjnej**, jak również **nowoczesnych systemów informatycznych** wspierających cele, jakie realizuje KRUS w stosunku do rolników i członków ich rodzin. Trzon stale rozwijanej architektury IT stanowi **Zintegrowany System Informatyczny KRUS (ZSI)** wraz z **Portalem dla rolników eKRUS**. W ramach ZSI zintegrowane są także kluczowe systemy dziedzinowe wspomagające obsługę ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych oraz spraw i postępowań z tego tytułu, wypłatę świadczeń z ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego, prowadzenie postępowań z tytułu wypadków i chorób zawodowych w rolnictwie, a także kierowanie rolników i członków rodzin na rehabilitację zdrowotną. Kluczowe systemy w minionych latach zostały scentralizowane i wzajemnie zintegrowane, przy czym w części przypadków wiązało się to ze zmianą zarówno architektury, jak i technologii, w jakich system został wykonany. W związku z powyższym, posiadane zasoby informatyczne, w tym systemy i aplikacje, gwarantują, iż wsparcie użytkowników w realizacji zadań statutowych Kasy, jak również realizacja usług dla benefi-

cjentów KRUS, będą realizowane przy zastosowaniu nowoczesnych środków informatycznych.

Z perspektywy rolnika – ubezpieczonego w KRUS – istotny jest stały rozwój **Portalu dla Rolników eKRUS**, w ramach którego w 2018 r. udostępniono nową usługę, tj. **e-składkę** umożliwiającą dokonywanie płatności zobowiązań składkowych online. W 2019 r. Portal eKRUS rozbudowany został o w pełni **zautomatyzowany moduł obsługi pomocników rolnika**, który umożliwia obsługę zarówno zgłoszenia do ubezpieczenia pomocników rolnika, jak i korekt tych zgłoszeń oraz opłacania składek z tytułu ubezpieczenia pomocników. W 2020 r. udostępniona została funkcjonalność **e-dokumenty**, która umożliwia pobieranie elektronicznych zaświadczeń podpisanych kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną urzędu. W 2021 r. miało miejsce **rozszerzenie listy dostępnych e-dokumentów o kolejne elektroniczne zaświadczenia**. Począwszy od 1 lipca 2021 r. na koncie użytkownika w portalu eKRUS, w sekcji eDOKUMENTY, istnieje możliwość wygenerowania następujących elektronicznych zaświadczeń (eZaświadczeń):

- **zaświadczenia o okresach podlegania USR (ubezpieczeniu społecznemu rolników)**, w którym jest zawarta informacja o opłaconych składkach na ubezpieczenie społeczne rolników,
- **zaświadczenia o podleganiu ubezpieczeniu**, w którym jest zawarta informacja czy konto płatnika wykazuje/nie wykazuje zadłużenia w KRUS,
- **zaświadczenia o okresach podlegania i opłaceniu składek na UZ (ubezpieczenie zdrowotne)**, w którym jest zawarta informacja dotycząca powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego.

ZINTEGROWANY SYSTEM ZARZĄDZANIA ORAZ KONTROLA ZARZĄDZAJĄ

W Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, dla podniesienia efektywności i skuteczności systemu zarządzania, minimalizacji ryzyk oraz w celu uzyskania satysfakcji zainteresowanych stron, zgodnie z wymaganiami norm ISO 9001 i ISO/IEC 27001, opracowano i wdrożono w 2005 r. **System Zarządzania Jakością i Bezpieczeństwem Informacji**. W dniu 1 grudnia 2009 r. wdrożono **System Przeciwdziałania Zagrożeniom Korupcyjnym** i z trzech systemów zarządzania wdrożonych w KRUS utworzono **Zintegrowany System Zarządzania**. W 2019 r. System Przeciwdziałania Zagrożeniom Korupcyjnym został zastąpiony **Systemem Zarządzania Działaniami Antykorupcyjnymi**, zgodnie z wymaganiami normy ISO 37001.

Zintegrowany System Zarządzania obowiązuje we wszystkich jednostkach organizacyjnych Kasy i obejmuje w szczególności realizację zadań nałożonych na KRUS ustawą o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Wdrożenie w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w pierwszej kolejności systemu zarządzania jakością przyniosło efekty w postaci ujednoczenia i powiązania procesów zarządzania w obrębie certyfikowanych jednostek, które określono i opisano we wzajemnym oddziaływaniu oraz z uwzględnieniem podziału kompetencji dla poszczególnych stanowisk Kasy.

Implementacja Systemu Zarządzania Bezpieczeństwem Informacji pozwoliła Kasie na skorzystanie z najlepszych światowych wzorców związanych z bezpieczeństwem informacji, przy jednoczesnej możliwości potwierdzenia odpowiedniego poziomu ochrony danych poprzez niezależną certyfikację.

Wdrożenie Systemu Zarządzania Działaniami Antykorupcyjnymi jest potwierdzeniem obowiązujących

w Kasie zasad uczciwości i rzetelności. Zostało to wyrażone przyjętą Polityką Antykorupcyjną Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i konsekwentnym jej przestrzeganiem. System ten eliminuje lub w znacznym stopniu ogranicza możliwość występowania zjawisk korupcyjnych oraz potwierdza zaufanie do KRUS jako organizacji przejrzystej i profesjonalnie zarządzanej.

Przyznany Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w 2020 r. siódmy już Certyfikat Zintegrowanego Systemu Zarządzania, potwierdzający spełnienie wymagań norm ISO 9001 oraz ISO/IEC 27001 w obszarze **obsługi ubezpieczonych i świadczeniobiorców w zakresie zadań wynikających z ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz organizacji wsparcia rolników przez niezależną jednostkę certyfikującą**, dowodzi przejrzystości działania instytucji ubezpieczenia społecznego rolników oraz jej równoważnej pozycji wśród urzędów centralnych administracji państwowej, funkcjonujących zarówno w Polsce, jak i w innych krajach spełniających najwyższe wymagania jakości.

Korzyści uzyskane przez KRUS związane z wdrożeniem Systemu Zarządzania Jakością to przede wszystkim ograniczenie kosztów funkcjonowania organizacji, w tym związanych ze szkoleniem pracowników, wymianą informacji wewnętrznej oraz doprecyzowaniem procesów decyzyjnych.

Wymienione korzyści były widoczne już w krótkim czasie po zakończeniu wdrożenia.

W dłuższym okresie można zaobserwować dalsze pozytywne efekty wynikające ze zmiany nastawienia otoczenia do urzędu, do których należy zaliczyć podniesienie poziomu jakości pracy wszystkich jednostek organizacyjnych Kasy, zwiększenie zaufania klientów do urzędu oraz jego kierownictwa, lepszą i sprawniejszą realizację zadań statutowych urzędu, większe zadowolenie ubezpieczonych i świadczeniobiorców KRUS oraz samych pracowników.

System Zarządzania Bezpieczeństwem Informacji w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego został zaprojektowany i wdrożony z myślą o ochronie informacji niezależnie od formy jej występowania:

- w bardziej uporządkowany sposób opisuje reguły postępowania w określonych obszarach KRUS;
- pozwala przekładać cele stawiane przez kierownictwo na zadania dla poszczególnych pracowników;
- wdrożone mechanizmy mają sprzyjać wymogom prawa, w tym ustawy o ochronie danych osobowych, oraz gwarantować, że wszystkie dane przetwarzane oraz przechowywane w KRUS są w odpowiedni sposób chronione i zabezpieczane.

Każdy pracownik powinien czerpać zadowolenie i satysfakcję ze swojej pracy, a także mieć pewność, że w każdym momencie może sprawdzić poprawność wykonywanych przez siebie zadań czy trafność podjętych decyzji. Podstawą są tutaj wdrożone w Kasie **instrukcje, zasady bezpieczeństwa, procedury postępowania itp.** Inne **korzyści**, jakie system bezpieczeństwa informacji przynosi m.in. pracownikom KRUS, to:

- zmniejszenie ryzyka operacyjnego;
- wzmocnienie wiarygodności;
- zabezpieczenie przetwarzanych danych;
- obniżenie ryzyka utraty informacji;
- ustanowienie jednolitych zasad w zakresie bezpieczeństwa informacji;
- zapewnienie planów awaryjnych na wypadek nieprzewidzianych zdarzeń;
- rejestracja i analiza zaistniałych incydentów mających wpływ na bezpieczeństwo;
- jednoznacznie przydzielone odpowiedzialności i uprawnienia;
- świadomość wagi przetwarzanych informacji;
- świadomość istnienia zagrożeń w obszarze przetwarzania informacji;
- ochrona pracowników przed nieświadomym zachowaniem mającym negatywny wpływ na wizerunek KRUS i bezpieczeństwo przetwarzanych informacji.

System Zarządzania Działaniami Antykorupcyjnymi wdrożony w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wychodzi naprzeciw przyjętej **Strategii Antykorupcyjnej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi**, jak również realizuje zadania wynikające z Rządowego Programu Przeciwdziałania Korupcji na lata 2018–2020.

Przy opracowywaniu dokumentacji dla tego systemu Kasa położyła szczególny nacisk na przejrzystość procedur i eliminowanie nadmiernej uznaniowości urzędnika. System ten opiera się bowiem na przejrzystych, jednoznacznych procedurach, z wyraźnym określeniem zakresu uprawnień, odpowiedzialności i marginesu swobody decyzyjnej. Jest też potwierdzeniem woli działania Kasy zgodnie z zasadami uczciwości i rzetelności, co zostało wyrażone przyjęciem **Polityki Antykorupcyjnej Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego** i konsekwentnym jej przestrzeganiem.

Dzięki funkcjonującemu Systemowi Zarządzania Działaniami Antykorupcyjnymi pracownicy KRUS mają możliwość **aktywnego wpływania na sposób realizacji poszczególnych zadań** z zakresu swoich obowiązków. Warto podkreślić, że w przypadku zauważenia ryzyka pojawienia się zdarzenia korupcyjnego w realizowanych procesach, każdy z pracowników zobowiązany jest przekazać taką informację właściwej osobie (bezpośredniemu przełożonemu lub Koordynatorowi OR ds. Zintegrowanego Systemu Zarządzania, Pełnomocnikowi Prezesa KRUS ds. Zintegrowanego Systemu Zarządzania) wraz z proponowanym sposobem zmniejszenia takiego ryzyka, zgodnie z **„Procedurą postępowania w przypadku wystąpienia zdarzeń korupcyjnych”**. Co więcej, pracownicy, poprzez aktywne uczestnictwo we wdrażaniu systemu antykorupcyjnego, uzyskują potwierdzenie, że kierownictwo wyraża wolę eliminowania zagrożeń i działań korupcyjnych.

Korzyści z wdrożenia Systemu Zarządzania Działaniami Antykorupcyjnymi możemy rozpatrywać z punktu widzenia:

1) kierownictwa Kasy:

- budowanie wizerunku organizacji przejrzystej i profesjonalnie zarządzanej;
- pozyskiwanie informacji o nowych ryzykach i dookreślanie już zidentyfikowanych ryzyk związanych z działaniami organizacji – doprecyzowanie mapy ryzyk;
- zapewnienie przejrzystych zasad współpracy ze stronami zainteresowanymi;
- ograniczenie możliwości zagrożenia utraty środków finansowych w wyniku ewentualnych działań korupcyjnych;

2) pracowników:

- zapewnienie pracownikom poczucia bezpieczeństwa przez jasno i przejrzysto zdefiniowane procesy decyzyjne;
- jednoznacznie zdefiniowane zakresy uprawnień i odpowiedzialności;
- ochrona przed nieświadomymi zachowaniami i ich skutkami;
- doskonalenie organizacji na bazie zdobytych doświadczeń;
- zdefiniowanie postępowań w przypadku podejrzenia korupcji – odpowiednią procedurą postępowania w KRUS jest „Procedura postępowania w przypadku wystąpienia zdarzeń korupcyjnych”;

3) otoczenia:

- wzmacnianie opinii o KRUS jako organizacji traktującej problemy poważnie, która ich nie lekceważy i nie odkłada na dalszy plan.

Z dniem 1 stycznia 2010 r., zgodnie z Ustawą z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego została wdrożona **kontrola zarządcza**.

Kontrolę zarządczą stanowi ogół działań podejmowanych dla zapewnienia realizacji celów i zadań w sposób zgodny z prawem, efektywny, oszczędny i terminowy. Wdrożenie kontroli zarządczej zapewnia Kasie realizację następujących **celów**:

- zgodność działalności z przepisami i procedurami;

- skuteczność i efektywność działania;
- wiarygodność sprawozdań;
- ochrona zasobów;
- przestrzeganie i promowanie zasad etycznego postępowania;
- efektywność i skuteczność przepływu informacji;
- zarządzanie ryzykiem.

W Zintegrowanym Systemie Zarządzania zostały usystematyzowane procedury i zidentyfikowane działania, stanowiące elementy kontroli zarządczej, które następnie poddano krytycznej ocenie pod kątem ich skuteczności oraz zasadności.

W Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego przeprowadzana jest **samoocena**, zgodnie z 22 standardami kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych ujętymi w pięciu grupach:

- środowisko wewnętrzne;
- cele i zarządzanie ryzykiem;
- mechanizmy kontroli;
- informacja i komunikacja;
- monitorowanie i ocena.

Corocznie Prezes KRUS, na wniosek Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, składa **oświadczenie o stanie kontroli zarządczej**, w którym potwierdza, że wdrożone w Kasie rozwiązania są przestrzegane, są skuteczne i funkcjonują zgodnie z założeniami oraz pozwalają na bieżąco diagnozować ewentualne nieprawidłowości w zakresie zarządzania finansami publicznymi. Prezes KRUS, podpisując oświadczenie o stanie kontroli zarządczej dla całej jednostki, potwierdza także, że ogół rozwiązań zarządczych został zweryfikowany, a stosowane procedury są skuteczne. Zgodnie z dobrymi praktykami, w ramach oświadczenia przeanalizowane zostają wszystkie znane kierownictwu przypadki nieprawidłowości, wyjaśniane ich przyczyny i podjęte stosowne decyzje, czy dla zapobieżenia podobnym sytuacjom w przyszłości zasadne jest dokonanie zmiany w obecnie przyjętych procedurach.

A Partner of

VISION ZERO

Safety.Health.Wellbeing.

WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego od początku swojej działalności współpracuje z zagranicznymi instytucjami i organizacjami ubezpieczeniowymi w Europie i na świecie.

Międzynarodowe Stowarzyszenie Zabezpieczenia Społecznego (ISSA)

Członkostwo w ISSA uprawnia Kasę do uczestniczenia w pracach Stowarzyszenia, w organizowanych przez nie konferencjach, szkoleniach, sympozjach oraz kolokwium dotyczących ubezpieczeń, prewencji i rehabilitacji. Jest to unikatowa okazja do zapoznania się ze światowymi rozwiązaniami i trendami w tym zakresie.

KRUS aktywnie uczestniczy w pracach **Międzynarodowej Sekcji ISSA ds. Prewencji w Rolnictwie**. Sekcja ta została powołana do życia w 1969 r. i wypełnia zadania mające na celu zapobieganie wypadkom i chorobom zawodowym w odniesieniu do wszystkich osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie.

Wyrazem uznania dla Kasy za działalność w ramach ISSA i zaangażowanie w rozwój Międzynarodowej Sekcji ISSA ds. Prewencji w Rolnictwie było powierzenie naszej instytucji najważniejszych funkcji we władzach Sekcji oraz przeniesienie Sekretariatu Generalnego Sekcji z Niemiec do Polski. Kasa prowadzi Sekretariat Sekcji od 2007 r., a Prezes KRUS pełni funkcję Przewodniczącego Zarządu Sekcji i inicjuje działania promujące bezpieczną pracę i prewencję w gospodarstwie rolnym.

W 2017 r. Sekcja rozpoczęła **międzynarodową kampanię Wizji Zero – światowej strategii prewencji** rozumianej jako długofalowy proces dążenia do zera wypadków i urazów w pracy oraz wyeliminowania chorób zawodowych. Jest to nowe podejście do problemu prewencji w dziedzinie bezpieczeństwa pracy, które łączy trzy wymiary pracy człowieka: zdrowie, bezpieczeństwo i dobrostan. Strategia opiera się na **7 Złotych Zasadach**, których zastosowanie pomaga ograniczyć ryzyko niepożądanych zdarzeń:

1. Przejmij inicjatywę – zaangażuj się.
2. Zidentyfikuj zagrożenia – kontroluj ryzyko.
3. Zdefiniuj cele – stwórz program.
4. Zapewnij zdrowy i bezpieczny system pracy – bądź dobrze zorganizowany.
5. Zadbaj o bezpieczne otoczenie w gospodarstwie: maszyny, narzędzia i stanowisko pracy.
6. Poszerzaj wiedzę na temat zasad bezpieczeństwa w gospodarstwie.
7. Daj dobry przykład i motywuj innych.

Kasa przystąpiła do międzynarodowej kampanii popularyzującej Wizję Zero w **2018 r.** i tym samym stała się **oficjalnym Partnerem Wizji Zero**.

W maju 2019 r., w Kordobie, odbyło się **39. Międzynarodowe Kolokwium** pt. „Wizja Zero – Strategia Prewencji w Rolnictwie” zorganizowane przez Międzynarodową Sekcję ISSA ds. Prewencji w Rolnictwie we współpracy z Kasą Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. Głównym celem wydarzenia była promocja Wizji Zero jako światowej strategii prewencji w sektorze rolniczym. Na konferencji inauguracyjnej Strategię Wizji Zero w sektorze rolniczym w Polsce, która odbyła się 13 czerwca 2019 r. w Warszawie, Kasa przedstawiła szereg działań prewencyjnych mających na celu dalszą poprawę bezpieczeństwa pracy i zdrowia rolników. W 2020 r., z uwagi na pandemię, spotkania międzynarodowe odbywały się w formie wideokonferencji. W 2021 r. Kasa współorganizowała międzynarodowe wydarzenia, jak symposium „SYM 16. Kultura bezpieczeństwa i higieny pracy w rolnictwie: rozwój z pokolenia na pokolenie” podczas XXII Światowego Kongresu Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy.

Rycina 1. Przynależność KRUS do organizacji międzynarodowych

Źródło: Opracowanie KRUS.

Europejskie Forum Ubezpieczeń Wypadkowych i Przeciwdziałania Chorobom Zawodowym

Celem działalności Forum jest wymiana doświadczeń oraz informacji dotyczących skutecznej ochrony przed ryzykami zawodowymi w miejscu pracy zdobytych przez organizacje i instytucje członkowskie.

Europejska Sieć Rolniczych Systemów Zabezpieczenia Społecznego (ENASP)

KRUS aktywnie działa w Sieci ENASP, do której w chwili obecnej należy sześć instytucji europejskich obsługujących system zabezpieczenia społecznego rolników: Polska – KRUS, Francja – MSA, Austria – SVS, Niemcy – SVLFG, Grecja – OPEKA oraz Finlandia – MELA. W pracach ENASP uczestniczą również, w roli obserwatora, przedstawiciele innych instytucji zabezpieczenia społecznego. Priorytetami działalności Sieci są:

- obrona i wzmacnianie wartości oraz zasad zabezpieczenia społecznego rolników w oparciu o zasadę solidarności i spójności terytorialnej;
- reprezentowanie interesów zabezpieczenia społecznego rolników wobec instytucji Unii Europejskiej;
- wymiana informacji oraz dobrych praktyk pomiędzy członkami Sieci w celu wypracowania narzędzi, dzięki którym organizacje członkowskie będą mogły lepiej odpowiadać na wspólne potrzeby.

W ramach działalności w ENASP Kasa uczestniczyła m.in. w ogólnoeuropejskim badaniu poświęconym ubóstwu i wykluczeniu ludności z terenów wiejskich.

Międzynarodowe Stowarzyszenie Zdrowia Wsi i Medycyny (IARM)

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego odegrała istotną rolę w rozwoju Międzynarodowego Stowarzyszenia Zdrowia Wsi i Medycyny (wcześniej: Międzynarodowe Stowarzyszenie Medycyny Pracy w Rolnictwie i Ochrony Zdrowia Ludności Wiejskiej – IAAMRH).

KRUS od początku swojego funkcjonowania wspierał

Stowarzyszenie w jego działalności, aktywnie uczestnicząc w pracach kolejnych Kongresów tego Stowarzyszenia.

Współpraca Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego ze Stowarzyszeniem rozpoczęła się w połowie lat 90. W latach 2000–2002 przy KRUS działał Sekretariat Generalny Stowarzyszenia. W 2000 r. członkowie kierownictwa KRUS zasiadali również w Zarządzie ówczesnego IAAMRH oraz sprawowali funkcję przewodniczącą jednej z komisji Stowarzyszenia.

W następnych latach współpraca Kasy ze Stowarzyszeniem została zawieszona. Od 2016 r. **KRUS jest ponownie członkiem Stowarzyszenia IARM.**

Współpraca bilateralna

Spotkania w ramach organizacji międzynarodowych sprzyjają także rozwojowi współpracy bilateralnej. Przynależność Kasy do ISSA i włączenie się do prac w Międzynarodowej Sekcji ISSA ds. Prewencji w Rolnictwie przyczyniły się do nawiązania dwustronnej współpracy i wymiany doświadczeń w zakresie realizowanych działań związanych z systemem zabezpieczenia społecznego rolników z wieloma organizacjami, m.in. z niemiecką Instytucją **Ubezpieczeniową na rzecz Rolnictwa, Leśnictwa i Ogrodnictwa** (niem. *Sozialversicherung für Landwirtschaft, Forsten und Gartenbau* – SVLFG) oraz z austriackim **Zakładem Ubezpieczeń Społecznych dla Samozatrudnionych** (niem. *Sozialversicherungsanstalt der Selbständigen* – SVS).

Jednym z najważniejszych zagranicznych partnerów Kasy jest **Rolnicza Kasa Wzajemnej Pomocy Społecznej** (fr. *Mutualité Sociale Agricole* – MSA) z Francji. Francuski system zabezpieczenia społecznego rolników był odniesieniem przy tworzeniu koncepcji systemu ubezpieczenia społecznego rolników w Polsce. Na mocy bilateralnego porozumienia z 1992 r. rozpoczęto współpracę na zasadzie partnerstwa pomiędzy ówczes-

nymi 49 Oddziałami Regionalnymi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i 54 Kasami Departamentalnymi MSA. Współpraca ta polegała na wymianie grup specjalistów z różnych dziedzin zabezpieczenia społecznego. Efektem współpracy był m.in. zakończony w 2004 r. pilotażowy program „**Projekt 5. Miejscowości**” prowadzony pod patronatem i przy finansowym wsparciu Ministerstwa Rolnictwa, Leśnictwa i Rybołówstwa we Francji, we współpracy z Ambasadą Francji oraz przedstawicielstwem Unii Europejskiej. Przedsięwzięcie to pozwoliło znaleźć rozwiązania umożliwiające rodzinom z terenów wiejskich wyjście z trudnych warunków ekonomicznych oraz przezwyciężenie problemów społecznych. Wyniki prac opublikowano w „Poradniku Dobrych Praktyk” pod tytułem „Projekt 5. Miejscowości”.

Do ważnych kierunków działalności KRUS należy współpraca z litewskim **Państwowym Zarząd Funduszu Zabezpieczenia Społecznego SODRA**, z którym porozumienie zostało podpisane w 1993 r. i jest regularnie odnawiane. Dzięki współpracy eksperci z SODRA oraz KRUS corocznie mają okazję zapoznać się ze szczegółowymi rozwiązaniami w systemach ubezpieczeń obu krajów oraz z organizacją pracy w powołanych do tego celu instytucjach.

Kasa utrzymuje liczne **kontakty z wieloma innymi instytucjami zabezpieczenia społecznego** w Europie, np. z MELA z Finlandii, z DGUV czy Deutsche Renten-versicherung Bund z Niemiec. Realizuje także umowy dwustronne o zabezpieczeniu społecznym: z Australią, Kanadą, Republiką Korei Płd., Republiką Macedonii, Republiką Mołdawii, Ukrainą, Mongolią, Republiką Turcji, Państwem Izraelskim i Stanami Zjednoczonymi Ameryki, a także porozumienie z rządem Quebecu.

KOMUNIKACJA SPOŁECZNA I DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego **upowszechnia informacje na temat szerokiego zakresu swojej działalności**. Czyni to za pośrednictwem strony internetowej www.krus.gov.pl, **Biuletynu Informacji Publicznej KRUS**, **portalu dla rolników eKRUS**, **Centralnego Repozytorium Informacji Publicznej**, **mediów społecznościowych**, a także w ramach **współpracy z mediami** zajmującymi się tematyką rolnictwa i ubezpieczeń społecznych rolników. W ramach tej współpracy publikowane są artykuły w gazetach, magazynach rolniczych, realizowane są audycje radiowe i telewizyjne, a także zamieszczone informacje na portalach internetowych. Materiały dotyczące działalności KRUS upowszechnianie są także w wydawnictwach instytucji współpracujących z Kasą. Istotna jest również działalność bieżąca, czyli udzielanie odpowiedzi na pytania dziennikarzy dotyczące wszelkich aspektów funkcjonowania Kasy. Działalność informacyjna prowadzona jest zarówno na szczeblu Centrali, jak i na poziomie oddziałów regionalnych oraz placówek terenowych KRUS.

Czasopismo „Ubezpieczenia w Rolnictwie – Materiały i Studia”

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego prowadzi nieustanne działania na rzecz poprawy zabezpieczenia potrzeb rolników, m.in. poprzez poszukiwanie praktycznych rozwiązań w sferze ubezpieczeń społecznych rolników w Unii Europejskiej i na świecie. Dotyczy to zarówno różnych form ubezpieczeń majątkowych i osobowych, jak i rozwiązań prawnych, organizacyjnych oraz ekonomiki rolnictwa. Kasa inicjuje w tym zakresie współpracę naukową oraz wymianę doświadczeń międzynarodowych, które od 1999 r. upowszechnia i dokumentuje **czasopismo „Ubezpieczenia w Rolnictwie – Materiały i Studia”**. Od 2020 r. czasopismo wydawane jest jako **półrocznik**.

Materiały z dziedziny ubezpieczeń społecznych przyjmowane są do następujących **działów**:

- organizacja, ekonomia i problemy społeczne;
- ochrona zdrowia i rehabilitacja;

- ustawodawstwo i orzecznictwo;
- ubezpieczenia na świecie;
- dokumentacja i statystyka.

Wokół czasopisma udało się zgromadzić **gremium wybitnych specjalistów i przedstawicieli świata nauki** z wiodących uczelni oraz instytucji zarówno polskich, jak i zagranicznych.

Czasopismo przeszło pozytywnie proces **ewaluacji ICI Journals Master List** i jest indeksowane w międzynarodowej bazie czasopism naukowych **Index Copernicus** (uzyskało wskaźnik ICV 2020 – 95,95).

Czasopismo wydawane jest w trybie „**early birds**” na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0

Międzynarodowe (CC BY 4.0) i stosuje zasadę double-blind review. Jego pełna wersja elektroniczna dostępna jest na stronie internetowej pod adresem: krus.gov.pl/czasopismo, dzięki czemu trafia do szerokiego grona odbiorców. Wersja drukowana (w nakładzie 1 200 egzemplarzy) kolportowana jest nieodpłatnie wśród instytucji administracji publicznej, instytucji rządowych oraz ośrodków naukowych.

Więcej informacji:

e-mail: czasopismo@krus.gov.pl, tel. 22 592 66 88, 22 592 66 86, 22 592 64 05.

Dodatkowe informacje na temat Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego znajdują się na stronie internetowej pod adresem: www.krus.gov.pl.

KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

www.krus.gov.pl